

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Pigtraad-Gestapofangen

Nr. 4

August

1985

Hun var kun 20 år, og interneret med sin familie i Potsdam ved Berlin, men hver fredag mødte hun i Paketstalle i Sachsenhausen og skaffede sig et væld af oplysninger om sandheden om sine landsmænd. Hendes kartotek gjorde stor nytte i ambassaderne. (Se artiklen siderne 103-104)

Kammeraternes Hjælpefond

Stiftet 1945

Henvendelse om hjælp i henhold til fondens fundats rettes til kontorchef, cand.jur. Hans Andersen, Sløsevej 19, 4894 Øster Ulslev. (03) 86 55 59.

Henvendelse ang. feriehemmet på Kegnæs rettes til overlærer Preben Feddersen, 5874 Lundeberg, Hesselager. (09) 25 14 77. (Der er 7 senge). Feriehjemets adresse er: Flejmosen 4, Østerby, 6470 Syd-Als, Als. (04) 46 53 42.
Tilsynsførende: fru Karin Boysen, Østerbyvej 46, Østerby, tlf. (04) 46 51 75.

Medlemmer: Iflg. fundatsens paragraf 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre.

På fondens møde den 24. september 1977 besluttedes det, at fondens virksomhed især skulle samles om at videreføre feriehemmet på Kegnæs, at videreføre bladet »Pigtraad« og at søge sikret, at 4. maj fortsat højtideligholdes i Ryvangen.

Forretningsudvalget:

Formand: Civilingeniør Mogens Dyre,
Hestehavevej 3, Sjellerupskov, 6430 Nordborg. Tlf. (04) 45 86 22.
Næstformand: Kontorchef, cand.jur. Hans Andersen,
Sløsevej 19, 4894 Øster Ulslev. Tlf. (03) 86 55 59.
Kasserer: Maskinmester H. P. Skjoldborg, Skovbrink 9, 6400 Sønderborg.
Tlf. (04) 42 57 07. Giro 1 00 07 80.
Sekretær: Skoleinspektør Johs. Fosmark, Chr. Winthers Vej 1, 8600 Silkeborg.
Tlf. (06) 81 07 09.
Overlærer Preben Feddersen, Caroline Amalievej 11,
5874 Lundeberg, Hesselager. Tlf. (09) 25 14 77.

Den øvrige bestyrelse består af:

Kontorchef Niels Christian Andersen Volmersvej 5, 6330 Padborg Tlf. (04) 67 31 53	Direktør Bernth Johannesson Kongshvilevej 20, 2800 Lyngby Tlf. (02) 87 02 64	Forvalter Axel Lauritzen Lundtofteparken 42, 2.t.v., 2800 Lyngby Tlf. (02) 88 12 42
Arkitekt M.A.A. Børge Andresen Egehegnet 307, 2850 Nærum Tlf. (02) 80 13 40	Læge Axel Jørgensen Duebrødrevvej 14, 9000 Aalborg Tlf. (08) 12 06 70	Redaktør Johs. Rasmussen Ømkulevej 9, 7100 Vejle Tlf. (05) 82 65 72
Skræddermester Povl Brandt Glerupvej 19, 2610 Rødovre Tlf. (02) 91 13 72	Oberst K. Kjeldsen Hallingager 47, 5750 Ringe Tlf. (09) 62 31 63	Provst Poul Riis Hostrupsgade 9, 4200 Slagelse Tlf. (03) 53 35 34
Sparekassedirektør Einer Hauberg Hoballe 3, 6473 Tandslet Tlf. (04) 44 76 04	Tandtekniker Leo Kæraa Dalsvinget 1, 8270 Højbjerg Tlf. (06) 27 04 28	Solveig Skjøtt Dalsø Park 128, 3500 Lille Værløse Tlf. (02) 48 56 74
Direktør G. Jespersen Gullestrupvej 7, 7400 Herning Tlf. (07) 12 11 84	General Fl. B. Larsen, Kongstedgården, 4293 Dianalund. Tlf. (03) 56 02 07	

FANGESAMMENSLUTNINGENS REKREATIONSFOND

Fonden, der er stiftet af SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA FRIHEDSKAMPEN 1940-45, yder støtte til rekreationsophold for tidligere fanger og andre invaliderede fra frihedskampen.

Ansøgningsskema kan rekvireres hos formanden: Oskar Verner, Murergade 10, 2200 København N eller i de enkelte foreninger. Der kan bevilges støtte på indtil 75 pct. af rekreationsopholdets samlede pris, dog max. kr. 2.500.

Der ydes støtte til ophold på egentlige rekreationshjem, kuranstalter, sanatorier etc. Til ophold af mere feriemæssig karakter kan der ikke bevilges støtte.

Ansøgningsskemaet skal ved indsendelsen være udfyldt således, at samtlige spørgsmål er besvaret. Den i skemaet nævnte dokumentation skal være bilagt. Originale bilag vil blive returneret sammen med besvarelsen.

Da bevilgede beløb ikke kan udbetales til ansøgeren, men kun til rekreationsopholdets arrangør, må skemaet indsendes i så god tid, at svaret kan være fremme, inden betaling for opholdet skal finde sted. Det må påregnes, at behandlingen af ansøgninger i fondens bestyrelse tager omkring 14 dage.

Bladet

Pigtraad - Gestapofangen

Udkommer med 7 numre i år.
(De lige mdr. + november).

ABONNEMENT, BLADREGNSKAB OG ANNONCER

Poul Nielsen,
Bjernedevej 40 A,
2700 Brønshøj
(01) 74 26 35
Telefontid: kl. 17-18
Årsabonnement 50,- kr.
Udenfor Skandinavien betales et
portotillæg på 20,- kr.
Giro 9 31 54 54.

Eventuelle fejl i besørgelsen af
bladet rettes hurtigst muligt ved
henvendelse til udleveringspost-
kontoret.

REDAKTION

Johs. Fosmark,
(ansvarshavende)
Chr. Winthers Vej 1,
8600 Silkeborg
(06) 81 07 09

Frøde Toft,
St. Kongensgade 63,5,
1264 København K
(01) 15 59 57

TRYK

Fjerritslev Avis Offset

INDE I BLADET

Ung hjælper	103
Runde dage	104
Fangesammenslutningen om flygtningene og medierne	105
Ufglemmelige dage i Jerusalem	106
Befrielsen, som jeg husker den	107
Amtsborgmesteren om Frøslev-lejrens fremtid .	110
Befrielsen oplevet i Gøteborg	111
Bøger	112
Foreningerne	117
Mindeord	123

De følgende numre af vort blad
udkommer 15/10 og 15/11 1985.
Stof fremsendes senest 4 uger
før de nævnte dage.

Pigtraad - Gestapofangen

NR. 4

AUGUST 1985

40. ÅRGANG

Organ for Kammeraternes Hjælpefond og Sammenslutningen af danske fanger fra
Frihedskampen 1940-45

Buchenwald-klubben . Dachau-klubben . Landsforeningen Erhvervshæmmede fra Frihedskampen . Landsforeningen Gestapo-
Fangerne . Foreningen af Gestapofanger fra besættelsen . Hannover-Stöcken-gruppen . Horserød-Foreningen
Landsforeningen af kz-fanger fra
Neuengamme . Ravensbrück-gruppen . Sachsenhausen-foreningen . Stutthof-foreningen . Theresienstadt-foreningen

Norsk pige på 20, forenede — gennem hemmelige oplysninger — norske, danske og svenske diplomater i et enestående hjælpearbejde

Af Johannes Fosmark

Dette er historien om en 20-årig norsk pige, der midt i de år, da vanviddet herskede i Nazi-Tyskland stilfærdigt, men målbevidst udførte et beundringsværdigt detektiv- og hjælpearbejde. Hun afgav herigennem et strålende bevis på, at norsk, dansk og svensk kan finde sammen i handling, selv om kloge hoveder på det tidspunkt sagde, at det ikke kunne lade sig gøre.

Pigens navn var Wanda Hjort, nu gift Heger.

Hele familien, bestående af far, mor og 6 børn blev i begyndelsen af krigen sendt til internering i Potsdam, hvor de blev anbragt i et lille forfaldent lystslot i Gross-Kreutz, en snes kilometer nordvest for Berlin.

Faderen, advokat Johan Bernhard Hjort blev arresteret den 21. okt. 1941, og han nød den ære, at tyskernes øverstbefalende i Norge, rigskommissær Terboven kaldte ham »Schwein«.

Hjort havde nære familiære forbindelser i Tyskland med folk, der repræsenterede gammel tysk kultur, kunst og musik, men i sept. 1941 skrev han i »Norsk Retstidende« en juridisk betænkning om emnet: Norsk syn på statsrettens udvikling i Norge. Det fremgik af artiklen, at han havde vanskeligt ved at begribe, at Tyskland ikke længere var en retsstat, for det oplevede han jo nu, at det ikke var under Terboves terror.

Blev der fort retssager mod arresterede nordmænd, påtog han sig jævnligt forsvaret i den »Folkedomstol«, som nazisterne havde nyskabt.

*

Den 2. okt. 42 blev hele familien deporteret til Potsdam, og de var her interneret sammen med universitetsrektor Didrik Arup Seip og hans hustru, Johanne, der var opvokset i Lipkesgade på Østerbro i København. Seip kom fra fængselet i München, efter at han først havde været indespærret i KZ-lejren Sachsenhausen ved Berlin.

Her fra Potsdam foretog den da kun 20-årige Wanda Hjort talrige rejser til det efterhånden bomberamte Berlin - for at komme ud til lejren. Det blev til hver fredag foran porten - og det er da også blevet titlen på den bog, hun har skrevet.

Hun fik aldrig lov til at komme ind i selve lejren, men i »Paketstalle« mødte hun flere nordmænd, der havde skaffet sig arbejde der. Ved forskellige manøvrer lykkedes det for Wanda at få meget at vide om, hvad der egentlig foregik bag pigtraåden. Hun fik også mange navne og fagnumre. Hun gav da alle sine oplysninger videre til det svenske konsulat i Berlin, og selv opbyggede hun et helt kartotek over internerede nordmænd.

Det lykkedes for Wanda Hjort at få en personlig samtale med en enkelt norsk kvinde, der var interneret i kvindelejren

Ravensbrück i Fürstenberg, nord for Berlin. Forhistorien var den, at Wanda Hjort en dag fik et lille brev fra professor Harald Salvesen i Oslo. Han var kong Håkons livlæge. Han spurgte i brevet, om Wanda havde truffet »Tante Sylvia« i Tyskland. Da det drejede sig om hans kone Sylvia, var der jo ikke noget mærkeligt i, at han spurgte. Der fulgte så en oplysning om hendes fangenummer.

Broderen og Wanda udstyrede sig nu med pakker, både til Sylvia og andre norske fanger. De kom til Fürstenberg station, og herfra afsendte de pakkerne til lejren Ravensbrück.

Wanda Hjort er nu fru Wanda Heger, Oslo.

I næste omgang kom hun alene til lejren, men nu medbragte hun en »Sprecherlaubnis«, som hun havde erhvervet sig i Berlin. Og det blev et gribende møde mellem de to norske kvinder, som her så hinanden for første gang, selv om Wanda jo måtte agere, at hun besøgte sin tante. Hun kendte dengang kun denne societydame gennem billeder i aviserne.

Når Wanda var inde i Berlin søgte hun gerne hen til den danske kirke, for her var hun blandt venner, og der opstod et nært forhold til Nina Nielsen, der var ansat som sygeplejerske under »Dansk kirke i Udlandet«.

*

Imidlertid blev Wanda gennem breve fra Norge klar over, at der var en hel del nordmænd, der forsvandt, bl.a. Trygve Bratteli, der senere blev norsk statsminister. Denne opdagelse inspirerede hende til at indlede et detektivarbejde, og det lykkedes hende at finde frem til, at der var en særlig lejr, nemlig Natzweiler i Elsass. Hun foretog nu spændende forsøg på at finde frem til lejren. Den var for NN-fanger, Nat- og Tågefanger. Ordene dækker fanger, der ikke måtte modtage eller afsende breve og heller ikke måtte modtage pakker. Det lykkedes naturligvis ikke for Wanda at komme ind i lejren, men hun havde gennem nordmænd i »Paketstalle« fået navne på nordmænd, der var sendt fra Sachsenhausen til Natzweiler - og nogle af hendes pakker kom frem. Desuden fik hun en navneliste på nordmænd, der var sendt til Dachau.

En nervepirrende jagt efter en seddel fra nordmænd, der arbejdede udenfor lejren, førte til erhvervelsen af et nødråb fra læge Sven Oftedal, han blev efter hjemkomsten socialminister, og den danske læge Henry Meyer. De bad indtrængende om medicin. Nødråbet gik fra Wanda videre til Røde Kors og til Borghild Hammerich i København. Der kom derefter regelmæssige sendinger, især af sulfapræparater.

Wandas kartotek fik ved Tysklands sammenbrud en stor betydning. Det kan således nævnes, at mens tyskerne opgav, at der var 13 norske og 2 danske fanger i Ravensbrück, kunne hendes kartotek fortælle, at der var 96 norske og 20 danske - og der er jo en forskel.

I oktober 1944 udarbejdede faderen et notat, der gennem den norske diplomat Ditleff i Berlin blev sendt videre over den svenske legation. *Notatet var et nødråb om hurtig hjælp, da fangerne*

var i den yderste fare for alle at blive likvideret, efterhånden som fronten rykkede frem.

*

Den 16. februar -45 ankom Folke Bernadotte til Berlin, og samme dag havde professor Seip et møde med ham i den svenske legation. Det lykkedes også for Wanda at få et møde med Bernadotte, og i denne samtale fik hun at vide, at Himmler havde oplyst, at der kun var 2000 norske og danske fanger i lejrene, mens det virkelige tal var over 8000.

Efter den store hjælpeaktion rejste Wanda og hendes forlovede Bjørn Heger tilbage til Tyskland for at hjælpe med at finde frem til glemte rundt omkring.

*

Wanda Heger arbejder nu i Kriminalforsorgen i Oslo. Hun er også sekretær i »Det rådgivende udvalg for Krigspensioneringssager«. Hun er forøvrigt mor til 6 børn.

Om alt dette fortæller hun i bogen »Hver fredag foran porten«. Den er en gribende og nøgtern beretning om et målbevidst hjælpearbejde, da der var ulovet over store dele af Europa. Bogen fik i 1984 Norsk Gyldendals vinderpris som årets bedste dokumentarbog.

*

Som udtryk for det officielle Norges påskønnelse af den indsats, der blev ydet for nu over 40 år siden, har såvel Wanda Heger som hendes mand fået overrakt St. Olav ordenen. Det er første gang, noget sådant er sket overfor et ægtepar. Overrækkelsen skete i Norsk Røde Kors sekretariatet. Ordenen gives for udmærkede fortjenester mod fædrelandet og menneskeheden. Den norske fangeforening har givet udtryk for sin glæde over anerkendelsen.

Kammeraternes Hjælpefond

er raske kammeraters hilsen
til de syge

Runde dage

Henry Gatten, Brøndbyvester Torv 4, 2650 Hvidovre (Buchenwald) 70 år 15. august.

Ove Mellerup, Havretoften 25, 2800 Lyngby, 65 år 15. august.

Erik Andreasen, Ane Damsgade 9, 9400 Nørresundby, 65 år 17. august.

Magn Arnesen, Nr. Brogade 35, 7000 Fredericia (krigssejler) 65 år 18. august.

Bodil Moyell, Jomsborgvej 41, 2900 Hellerup, 65 år 18. august.

Gunnar E. Jensen, Munkersvej 59, 5230 Odense M (Buchenwald) 70 år 20. august.

Villy Sander Poulsen, Sønderbrogade 60, 8700 Horsens, 65 år 21. august.

Erna Lyngholm Andersen, Ernst Kapervej 12, 2450 Kbh. SV, 60 år 22. august.

Birthe Christensen, Sønderbro 22, 9000 Aalborg, 65 år 23. august.

Holger Vivike, Christianshavns Kanal 10, 5. sal, 1406 Kbh. K, 75 år 23. august.

Jørgen Rahr, Dyssegårdsvej 40, 2860 Søborg (Buchenwald) 65 år 27. august.

Ernst Schnack Nielsen, Peter Rørdamvej 46, 2800 Lyngby (Dachau 142.621) 65 år 27. august.

Anders Jens Schack, Ny Strandvej 46, 3050 Humlebæk (Buchenwald) 70 år 27. august.

Carl Soelberg Rasmussen, Mariendalvej 72, 2000 Frederiksberg (Buchenwald) 65 år 28. august.

Jens Vinggaard, Elmevej 19, 6000 Kolding (Buchenwald) 70 år 28. august.

Kaj Christiansen, Dalgas Boulevard 57, 2000 Frederiksberg, 75 år 28. august.

Helmer Larsen, Buderup 13, 2730 Herlev (Neuengamme, Buchenwald) 65 år 29. august.

Kaj Rohde Jensen, Lyngbakken 7, 7500 Holstebro, 70 år 29. august.

Erik Nielsen, Ø. Søgade 106, 2100 Kbh. Ø (Buchenwald) 70 år 29. august.

Knud Erik Andersen, Göklundsvägen 13 A, S 81300 Hofors, Sverige, 65 år 30. august.

Helge Kierulff, Kidhøj 10, 2880 Bagsværd (Stutthof) 75 år 31. august (fmd. for Stutthof-foreningen, medl. af FIR's præsidium). Åbent hus kl. 10-12.

Harry Jensen, Vestavej 9, 8270 Højbjerg, 65 år 1. september.

Olaf Vandborg Nielsen, Volk Møllevej 24, 8900 Randers, 60 år 2. september.

Harry Albert Nehrskorn, Vagtelvej 65, 2000 Frederiksberg (Buchenwald) 65 år 3. september.

J. Johs. Beck, Strandvejen 138 B, 2900 Hellerup (Buchenwald) 75 år 5. september.

Harry Sørensen, Døckerlundsvej 59, 5000 Odense C (Neuengamme 69.006) 65 år 5. september.

Mogens Petersen, Sct. Clemensvej 2, 4760 Vordingborg, 65 år 5. september (næstfmd. i Landsforeningen Gestapofangerne, best.medl. i Sjællandsafdelingen).

Carl M. Berthelsen, Ålholmsvej 31, 2500 Valby (Neuengamme 67.008) 80 år 6. september.

Helge G. Rasmussen, Ndr. Strandvej 23, 3250 Gilleleje (Buchenwald) 65 år 6. september.

Jens Erik Finderup, Gadstrupparken 3, 4621 Gadstrup, 70 år 6. september.

Ellen Petersen, 2000 Frederiksberg, 70 år 7. september.

Poul Draaby Jensen, Bagsværd Hovedgade 40 B, 2880 Bagsværd, 65 år 10. september.

Henrik Bødker Knudsen, Brovejen 199, 5500 Middelfart (krissejler) 65 år 11. september.

H. V. Sigdal, Gåsebækvej 8, 2500 Valby (Buchenwald) 90 år 12. september.

Thorkil Antonsen, Hellerupvej 73, 2900 Hellerup (Frøslev), 70 år 16. september.

Jens Chr. Lærche, Bjørnkærvej 17, Ø. Velling, 8900 Randers (Buchenwald) 70 år 16. september.

Ib Lerche, Immerkær 25, 2650 Hvidovre, (Neuengamme 54.435) 65 år 16. september (kass. i Neuengammeforeningen, »Frimærkemanden«).

Hans Mortensen, Vinkelvej 17, 3200 Helsingør (Neuengamme) 65 år 17. september.

Børge Jensen, Sjællandsgade 24, 9000 Aalborg, 65 år 18. september (sekr. i Erhvervshæmmede, Aalborg afd.). Der er »Åbent Hus« på centret kl. 10-14.

Knud Edv. Andersen, Vandtårnsvej 92-94, 2860 Søborg, 60 år 18. september.

E. Haunstrup Clemmensen, Gl. Vartovvej 19, 2900 Hellerup, 65 år 19. september.

Preben R. W. Jensen, Egmondsvej 9, 2791 Dragør, 60 år 20. september.

Jens Chr. Jensen, Bramdrupdamsvej 71, Aagaard, 6040 Egtved (krissejler) 65 år 22. september.

Villy Mørk Jensen, Sjørringsvej 6, Sjørring, 7700 Thisted (Brandenburg Tugthus, Neuengamme 80.760) 65 år 23. september (fung. fmd. for Neuengammeforeningen, medl. af bestyrelsen for Bernadottegården i Hadsund).

Sten Bille, Søgårdsvej 2 A, 2820 Gentofte (Buchenwald) 65 år 25. september.

Hjørdis H. Jensen, Torsvang 70, 2800 Lyngby, 65 år 25. september.

Jens Villy Christensen, Damsvej 1, Vokslev, 9240 Nibe, 70 år 27. september.

Fangesammen- slutningen om flygtningene

I forbindelse med de alvorlige begivenheder omkring især de iranske flygtninge her i landet, har Fangesammenslutningen den 1. august rettet en henvendelse til Danmarks Radio.

Det siges heri, at man ikke mener, at der har været tale om alsidig dækning af befolkningens synspunkter, men snarere en sensationspræget og ukonstruktiv, negativ dækning af begivenhederne. Det hedder i udtalelsen bl.a.:

— For danske modstandsfolk er det beskæmmende og uhyggeligt, at Danmarks Radio og TV lader de ukonstruktive, hadets og aggressionens synspunkter få fremtrædende plads. Nu, som dengang, er den danske befolkning hverken fascister, nazister, racister eller har synspunkter i den retning. Langt de fleste danskere har en sund og retfærdig tankegang.

Men pressens ansvar er stort. Hvis den kun behandler bestemte sider af et problem, kun beskriver overfaldene, hadets, destruktionens og aggressionens udtryk, så tjener det kun til yderligere racisme.

Thorkild Petersen, Øsby Møllebjerger 14, 6100 Haderslev (Buchenwald) 65 år 28. september.

Thorkild Larsen, Bagsværdvej 71 B, 2800 Lyngby (Hannover-Stöcken 54.590) 70 år 30. september.

Gudrun Kejlstrup, Skelagervej 127, 9000 Aalborg, 70 år 1. oktober.

Nicolaj Frandsen, Bjørnøgade 3, 9000 Aalborg, 75 år 1. oktober.

Axel Søndergaard, Øksnebjergvej 50, 5230 Odense M, 70 år 5. oktober.

Arne Markamp, Fortsvej 89, 2610 Rødovre (Buchenwald) 80 år 6. oktober.

Aage Hee, Jettesvej 7, 8220 Branbrand, 75 år 7. oktober.

J. P. Løkkegaard, Mågevej 12, 3390 Hundested (Buchenwald) 65 år 7. oktober.

Johs. Damsgaard, Herninggade 1, 2100 Kbh. Ø (Buchenwald) 70 år 7. oktober (tidl. kass. for Buchenwaldklubben).

Kjell Suadicani, Plejehjemmet Ringsted, Ole Hansens Vej 7, 4100 Ringsted (Dachau 141.773) 65 år 8. oktober.

Holger Pedersen, Engvej 13, 9400 Nørresundby, 70 år 8. oktober.

Anne Lise Mortensen, Steen Billegade 9, 9000 Aalborg, 60 år 8. oktober.

Oscar Kryger, Cedervænget 5, 2830 Virum (Neuengamme 52.688, Buchenwald) 70 år 9. oktober.

Anton Biernat, Åsumvej 174, 5240 Odense NØ (Sachsenhausen) 65 år 9. oktober.

Lill Draaby Jensen, Bagsværd Hovedgade 40 B, 2880 Bagsværd, 60 år 10. oktober.

Alf Møller, Ørsbjerg Skovvej 15, 5591 Gelsted (Sachsenhausen) 60 år 10. oktober.

Kurt Jølving, Gl. Kongevej 141, 1850 Kbh. V (Dachau 141.638) 70 år 10. oktober.

Valdemar Laur. Baath, Trekronergade 75, 2500 Valby (Dachau 142.558) 65 år 10. oktober.

Egon Therkelsen, Bakkedraget 30, 2860 Søborg (Stutthof 25.771) 70 år 12. oktober.

Willy Etlar Madsen, Kroghsvej 4, 8600 Silkeborg, 70 år 12. oktober.

Poul E. Ejstrup, Konvalvej 49, 9000 Aalborg, 65 år 14. oktober.

Børge Astrup, Hyrdevangen 48, 2400 Kbh. NV (Horserød), 70 år 15. oktober.

Erik Gabrielsen, Godthåbsvej 102, 2000 Frederiksberg, 80 år 17. oktober.

Grete Frederiksen, P. Sabrosgade 5, 2450 Kbh. SV, 70 år 18. oktober.

FORSINKEDE HILSENER:

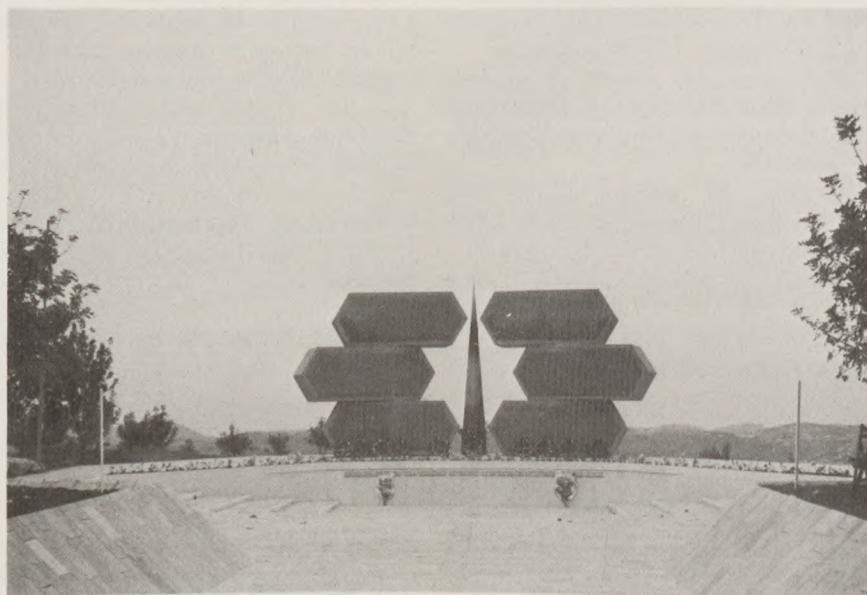
Else Tangen, Gladsaxe Møllevvej 154 C, 2860 Søborg, 65 år 29. juni.

Eva Berthelsen, Louis Hammerichsvej 11, 8200 Århus N (Horserød, langtidsillegal) 65 år 3. juli.

Ivar Møller Hansen, Annexgårdsvej 58, 2610 Rødovre, 70 år 22. juli.

Frede Toftgaard Jensen, (Dreibergen - Bützow), Løvsangervænget 15, 5210 Odense NV, 60 år 29. juli.

Uforglemmelig 40-årsdag i Jerusalem

Det nye monument i Yad Vashem for alle de faldne i perioden 1940-45. Her blev Fangesammenslutningens hilsen lagt.

I dagene 5.-9. maj afholdtes en verdenskongres i Israel i anledning af 40-års dagen for befrielsen. Untertegnede og repræsentanter fra Theresienstadtforeningen deltog i højtidelighederne i Jerusalem og i Tel-Aviv. I alt deltog 5.000 mennesker fra 14 lande samt repræsentanter fra 40 partisanorganisationer.

På Sammenslutningens vegne lagde vi blomsterhilsener på Danmarkspladsen i

Jerusalem og ved det nye monument i Yad Vashem (se billedet).

På kongressen i Mann-Auditoriet i Tel-Aviv bragte vi også hilsner fra Sammenslutningen (og fortalte hvad det var for en organisation) og ovenpå de rygende beretninger om vore trosfællers lidelser, fortalte vi solstrålehistorien om den danske befolkning og deres hjælp, så kun så få af de danske jøder havnede

i Theresienstadt — ialt 473. Bifaldet ville ingen ende tage.

Da vi senere fortalte om, hvad vi gør for at oplyse ungdommen i dag om, hvad der skete i de forfærdelige år, ved at holde foredrag på skoler og gymnasier, fik vi mange tilkendegivelser fra deltagerne om, hvor svært det havde været for dem at begynde og fortælle, hvad de havde oplevet, men at det havde hjulpet dem meget at delagtiggøre andre mennesker i, hvordan de havde oplevet de frygtelige år.

Den smukkeste oplevelse var, da samtlige 5.000 deltagere vandrede —

nationsvis — gennem Tel-Avivs gader på vej til Rådhuset, vi blev hyldet af titusinder af byens indbyggere, de stod tæt langs ruten. De klappede og sang og gav os blomster — det var en uforglemmelig oplevelse.

Jo, det var stærke og bevægende dage, men med et optimistisk islæt, som vi vil tænke tilbage på, når vi taler om vores ophold i Israel i anledningen af 40-års dagen for befrielsen.

Deltagerne var Heinrich Farber, David Gendlin, Birgit og Salle Fischermann. *Birgit Fischermann*

lungebetændelse.

Nu fik vi besked

I midten af marts måned blev vi danskere kaldt sammen en aften efter »spise«-tid (vi boede i en stor teatersal sammen med russere, franskmænd, belgiere, hollændere og tyskere, ca. 1200 mand) og fik at vide, at vi skulle i Neuengamme næste dag. Vi fik udleveret en næsten ubeskåret Røde-Kors-pakke, og stor var glæden, dels over pakken med indhold, dels at komme væk fra Porta. Problemet var nu, at vi danske var blevet prominente, så vi måtte rykke sammen, d.v.s. sove i vore køjer i den ene ende af teatersalen, adskilt fra de andre fanger, så de ikke huggede fra vores pakker.

Fangemaden, vi ikke havde spist, gav vi denne aften og næste morgen til sultne medfanger. Næste dag til en lille jernbanestation, op i kreaturvognene, og så begyndte køreturen, der tog ca. 3 døgn til de ca. 200 km til Neuengamme, på grund af talrige luftalarmer, og flere omkørsler på grund af ødelagte skinneløgler.

Det var godt, vi havde en Røde-Kors-pakke med mad og cigaretter.

I Neuengamme igennem den sædvanlige procedure: Afklædning, badning, klipning og barbering foroven og forneden, indsmøring med en modbydelig opløsning, der sved i armhuler og skridtet, og så, til vor store overraskelse, nyt tøj fra Røde Kors: stortrøje, skjorte, bukser og støvler samt undertøj og igen en Røde-Kors-pakke, og derefter ind i

Befrielsen i 1945, som jeg husker den

Læge Axel Emil Jørgensen, Aalborg, skriver sin beretning om befrielsen på originalt duplikatorpapir fra den illegale tid. Som 26-årig stud.med. kom han til Neuengamme den 15. september 1944 og derfra videre til Porta Westphalica ved Osnabrück. Han var fange nr. 50.374.

I Porta Westphalica KZ-lejr, hvor julen havde været trist og trøstesløs, blev min stemning ikke bedre, da mine kammerater og jeg hørte om tyskernes juleoffensiv i Ardennerne. Vi hørte derom fra belgiske og hollandske tvangsarbejdere, som vi arbejdede sammen med eller under kommando af i arbejdsholdene. Men i slutningen af januar måned hørte vi rygter om, at »nogen« havde set store hvide busser med røde kors-tegnet malet på siderne, køre syd på, og at disse busser skulle hente danske og måske også norske fanger hjem fra fængsler, tugthuse og lejre forskellige steder i Tyskland. »Nogen« havde endda talt med buschaufførerne, som talte både dansk og tysk. Det var jo meget gode rygter, og der blev talt og snakket meget, om man kunne have tillid til disse rygter, og vi ville alle helst tro det bedste og forsøgte at overbevise hinanden om, at rygterne nok kunne være rigtige. Tvivlen kom dog ofte snigende ind i sindet, specielt når jeg lå i køjen, og var alene med tankerne, makkeren sov.

Hvordan kunne danske Røde-kors-Busser få lov til at køre rundt i Tyskland og samle danske og norske fanger op? Hvor vidste man fra, hvor fangerne sad, og om de levede eller var døde. Hvorfor ville tyskerne (SS) tillade hjemtransport

af nogle nationers fanger og ikke alle de andres?

Tvivlen nagede, men trætheden og matheden var større, så jeg faldt da i søvn.

Februar måned gik med kulde, sult, arbejde og træthed, men de gode rygter tog til og blev bedre, da de til dels blev bekræftet af en dansk fange, der kom til Porta fra en lille KZ-lejr, der lå mere vestpå end vores, og han sagde, at han havde fået at vide, at de danske og norske fanger skulle samles i Neuengamme, og derfra transporteres til Sverige. Skulle jeg tro det, jeg ville helst, og det passede jo meget godt med rygterne om De hvide Busser, men tiden var knap, hvis vi skulle komme levende hjem - den ene kammerat efter den anden døde af underernæring, diarree, tuberkulose og

A.P. Møller

I arbejde på de syv have
- under den
syvtakkede stjerne

MAERSK

lejren til danskere og nordmænd, der ivrigt udspurgte os, hvorfra vi kom, hvad vores navn var, hvor længe vi havde været i KZ-lejr o.s.v. og vi spurgte efter venner, vi var blevet skilt fra, dels ved afrejsen fra Neuengamme i september 44 til Porta, dels efter syge kammerater, der fra Porta var sendt på sygetransport til Neuengamme, og vi genfandt flere kammerater, som til min store overraskelse og glæde havde overlevet, trods sult og sygdom.

På grund af min ringe fysiske tilstand og vel også fordi jeg var medicinsk student kom jeg til at bo på den barak, der var blevet indrettet til revier for syge nordmænd og danskere, og det var skønt. En nordmand var blokældste, og maden var fra dansk-svejtiske Røde-Kors-pakker. Der var mange syge på muselmandstadiet, med tuberkulose, diarree og betændte sår på krop og ben, som blev behandlet af norske og danske læger med medicin og forbindingsstoffer, som de havde »organiseret« ved hjælp af cigaretter. Jeg hjalp lægerne med dette arbejde, som virkelig hjalp mange syge.

En skøn oplevelse

Her på revieret havde jeg en meget skøn oplevelse: I lejren og her på revieret blev der hele tiden talt om, hvornår kommer busserne og henter os, men vi var alle usikre, så længe vi var her i KZ-lejren. Kunne busserne nå at hente os alle, inden de allierede nåede hertil? Vi vidste nu, at fronten nærmede sig hurtigt, og ville tyskerne så bare stikke af og overlade os fanger til de allierede eller ville tyskerne sende os østpå til en anden lejr, enten med tog eller gående, men uanset måden ville det være en katastrofe for os alle her.

Snakken og rygterne gik, og i slutningen af marts måned blev det sagt, at nu ville Grev Bernadotte komme til vores lejr. Og det skete en af de sidste dage i marts. I revieret ventede vi spændt på hans besøg, og så kom han gående, ledsaget af en af SS-lederne og svenske lotter. Døren gik op, og ind trådte Grev Bernadotte med sin adjutant og lige i hælene på ham SSeren.

Grev Bernadotte blev hilst velkommen af den norske blokældste, men der var nogen uro lige udenfor døren, der var åben, for her stod de svenske lotter og ville ind med blomster og chokolade, men SSeren spærrede for dem. Da Grev Bernadotte så det, blev han kort og formel og vistnok også gal på SSeren, for et

øjeblik efter myldrede de svenske lotter ind til os, og gik rundt til de syge med blomster og chokolade. Lotterne satte sig på sengene og snakkede og lo og græd over synet af de syge stakler, og vi andre græd af glæde og taknemmelighed ved deres besøg og ved at høre Grev Bernadotte fortælle, at nu kom busserne snart efter os. Nu kunne det ikke gå galt - det var befrielsen, åndelig talt for os fanger.

Vistnok den 7. april afgik den første transport, fortrinsvis med de mest syge i ambulanceer og særligt indrettede busser til sygetransport, og den 11. april afgik den næste bustransport, og jeg var så heldig at komme med den til den danske grænse ved Padborg, hvor vi kom til om morgenen for at køre videre om aftenen nordpå, vistnok i al stilfærdighed, men alle vidste, at vi var på vej, så buskolonnen fik i byerne Åbenrå, Haderslev, Kolding og Fredericia en så stor slåt og gribende modtagelse af byens borgere, og gaver i form af mad. Æbler og blomster blev kastet ind til os, der begærligt greb dem og spiste og spiste, så maven svulmede op, og det gjorde ondt, men ned skulle maden, for hvornår fik vi noget igen?

I København kom vi med færgen til Malmø, og de fleste af os i den transport kom videre til Helsingborg og blev indlagt på epidemisygehuset der til observation for tyfus.

Nu var jeg kommet til et frit land, modtaget på det hjerteligste af svenske og danske lotter, der tog al mit tøj, vaskede og badede mig i varmt vand i ca. ½ time. Det var skønt, og derpå puttede mig i seng på en sygestue og sagde, at nu skulle jeg nyde livet - og det gjorde jeg.

I løbet af nogle dage var jeg oppegående, fik nyt tøj fra inderst til yderst og udkrevet til Ramløse Helseanstalt, og lidt senere blev jeg indskrevet på Lunds universitet som medicinsk student af Harald Bohr, som var meget gæstfri og hjælpsom med praktiske formaliteter

overfor svenskerne, bl.a. med hensyn til at få pas.

Den 4. maj om aftenen hørte jeg over radioen den nu berømte meddelelse om Danmarks befrielse, og nu blev der festet i den danske koloni i Lund. Alle faldt hinanden om halsen, lo og græd og dansede, og jeg med dem. Nu var jeg blevet befriet, personligt, og kunne tage hjem til Danmark. *Axel Jørgensen, Aalborg*

NU STÅR DE POSITIVE TING I FORGRUNDEN

Den 5. maj 1945 oplevede jeg i Ramløse Brun ved Helsingborg i Sverige.

Et under var sket! Celledørene sprang op, og nede i tugthuset Dreibergens gård holdt De hvide Busser for at hente os hjem. Først til samlingsstedet i KZ-lejren Neuengamme, derefter til Møgelkær hjemme i Danmark.

»Kom maj du søde milde, gør skoven atter grøn« synger vi.

I 1945 oplevede jeg foråret to gange. I april ved Friedrichruhe, hvor svenskerne havde deres depot og siden i maj hjemme i Danmark.

41 år er gået, siden den dag, den tyske krigsret på Dagmarhus i København dømte otte af mine kammerater til døden og lod dem henrette.

Dødsdommene standsede ved mig, hvorfor?

41 år har jeg fået foræret, hvorfor?

Det var en ond tid! Men her 40 år efter befrielsen er det heldigvis de positive ting, der står i forgrunden og minder om de mange, som hver på sin måde hjalp os igennem denne onde tid.

Mange gav deres liv! Mange ofrede deres helbred! Mange var de, som i det skjulte øvede en stor indsats for at vi kunne få lov til at komme hjem og leve i et frit Danmark!

Ære være deres minde og tak!

Knud Malthe Poulsen, Vejle

Eigil H. Larsens Eftf.

v.P. Juul (k-z. 67.975)

St. Strandstræde 11
(v. Kongens Nytorv)

Flagfabrik

1255 København K
Telefon (01) 11 07 87

Kampens mål

Region III holdt stævne på Skamlingsbanken

Region III samledes på Skamlingen den 5. maj. Luftfoto viser Klokketabelen og deltagerne i stævnet.

Adskillige hundrede tidligere modstandsfolk fra Region III, fulgte den 5. maj traditionen og deltog i en stemningsfuld og smuk mindehøjtidelighed ved klokkestabelen på Skamling, hvor de ærede regionens faldne.

Før højtideligheden blev mindeområdet overfløjet af jagerfly og fra helikopter fotograferede man mindepladsen, hvor et sangkor fra Christiansfeld skole havde taget opstilling i rød-hvide dragter, så de dannede et stort Dannebrog.

Mindetalen holdtes af formanden for Modstandsbevægelsens Region III, bankdirektør Svend Hoffmann, København, der mindede om, at forud for glædesdagen for 40 år siden, var gået en 9. april, en forsmædelig dag for det danske folk.

Det skulle vare længe, før vi fik »normale tilstande«, men den 29. august 1943 fik en endelig rene linier og en voksende modstandskamp. I dag hædrer vi de mange, der ikke oplevede glædens dag. De forlod livet for at vi kunne leve. Det var hverdagen, de ønskede tilbage.

Nogle blev skuffede og det er ofte blevet sagt: Var det møjen værd? Ja, det var ikke en forgæves kamp. Målet den-

gang var ikke at skabe et paradys, men at tilføje Det tredje Rige det endelige nederlag og dermed at vinde friheden til at begå egne dårskeer.

Ved en sammenkomst på Højskamling senere, talte forhenværende amtsborgmester Erik Jessen, der fremhævede Skamlingsbankens betydning for det danske folk, først med sprogfesterne i 1840'erne. Senere andre folkemøder og ikke mindst det store møde i juni 1945 med 100.000 deltagere, da vi havde gennemlevet år, hvor ordene ikke strakte til, men hvor vi oplevede nødvendigheden af at bruge våben og sprængstoffer.

— Vi skal ikke medvirke til en glorificering af denne tid, men det er værd at minde om, at et af ordene fra besættelsesårene var: Vi er alle sønderjyder. Vi var fælles i en kamp, som den sønderjyderne måtte føre i generationer, men med andre våben. Nu er der skabt et nyt grænselandsmønster tværs over grænsen.

Senere talte en af modstandskampens betydeligste personligheder, landsretsagfører Per Federspiel, der mindede om, at det vigtigste resultat af de onde år var, at vi vandt friheden. I dag skyl-

der vi dem, der faldt, at vi er vågne og forstår, at det først og fremmest drejer sig om sikringen af menneskerettighederne. Før det er gjort, får vi ikke fred.

Endvidere talte købmand Hans Mørup og Tage Albertsen. Den sidste understregede den nationale sammenhæng, som lå bag ved rejsningen af klokkestabelen og forud herfor, bag modstandsbevægelsens indsats under besættelsen.

Blandt deltagerne på Skamling var også den norske modstandsmand, Per Jebesen, der de sidste krigsår var aktiv modstandsleder i Sønderjylland, hvor han efter flugt fra tyskerne, var blevet modtaget af købmand Hans Mørup, Aabenraa, der sørgede for den norske guts optagelse i den danske modstandsbevægelse.

*

Ved styrelsesmødet den 5. maj refererede formanden om sin besigtigelse af mindepladernes fornyelse. Med tiden vil de få den rette patina. Udgifterne — ca. 100.000 kr. — er blevet afholdt af de tre amter.

Han gennemgik herefter listen over de inviterede gæster til mindehøjtideligheden og efterfølgende frokost.

Formanden refererede dernæst mødet med Kolding kommune den 14. februar, vedrørende arrangementerne den 5. maj på Skamling og understregede det uheldige i, at Kolding by ikke havde henvendt sig til repræsentanter for modstandsbevægelsen, så det uheldige sammentræf af arrangementerne kunne være undgået.

Herefter blev programmet for afvikling af mindehøjtideligheden gennemgået i detaljer.

Aabenraa Rederi A/S

Finlands Konsulat

P. F. CLEEMANN
SKIBSMÆGLERFORRETNING
AABENRAA
telgr. •Cleemann•
tlf. (04) 62 21 82 - telex 52 111

Frøslevlejren, Fårhuslejren, Padborglejren, Frøslevlejren

FRØSLEVLEJREN
13.8.1944 - 5.5.1945

FAARHUSLEJREN
5.5.1945 - 15.10.1949

PADBORGLEJREN
fra 16. okt. 1949
MILITÆRLEJRE

Frøslevlejren blev af den tyske besættelsesmagt taget i brug i august måned 1944, som interneringslejr for arresterede danske modstandsfolk. Dette indledende kapitel i lejrens historie, afsluttes ved befrielsen.

Kort herefter blev lejren, under navnet Fårhuslejren, på ny befolket, men denne gang med dømte fra retsopgøret efter krigen. Denne epoke afsluttes i 1949.

Nu tages lejren, under navnet Padborglejren, i brug af det danske forsvar, senere også af Civilforsvaret. Epoken afsluttes ved udgangen af 1983.

Den 1. januar 1984 overdrages lejrens bygninger af staten til den nyoprettede selvejende institution Frøslevlejren, der som hovedformål har at bevare Frøslevlejren.

Den selvejende institution Frøslevlejren har — for at opfylde hovedformålet — i samarbejde med Bov kommune og Sønderjyllands amtskommune, iværksat beskæftigelsesarbejder, som skal sikre, at lejrens barakker restaureres således, at de kan anvendes af nutidige og fremtidige brugere.

Den selvejende institution Frøslevlejren finder, at en bevaring af lejren kun kan ske ved, at der skabes aktiviteter i lejrens barakker, og vel at mærke aktivi-

teter, som har en naturlig tilknytning til lejren og dens historie.

Af den grund er det planlagt, at barakkerne i lejrens inderkreds hovedsageligt indrettes til forskellige museumsformål, med museet i Frøslevlejren som fortsat midtpunkt.

Videre er allerede nu fem barakker færdigrestaureret til Dansk Røde Kors til brug for uddannelsesformål, men også et katastrofelager til Dansk Røde Kors er etableret.

Ved udgangen af dette år er yderligere to barakker overdraget til brug for Dansk Røde Kors.

Det forventes, at Frøslevlejren ved udgangen af 1987 kan stå fuldt færdigrestaureret, og dermed kan gå en tryk fremtid i møde med brugere til alle barakker i lejren, og med et bredt udbud til befolkningen i form af museer og interessante udstillinger.

Således er Frøslevlejren, der må betragtes som et nationalt mindesmærke, bevaret. Lejren kan dermed ved sin blotte tilstedeværelse fortsat fortælle nuværende og kommende generationer om et afsnit i Danmarks historie.

Kresten Philipsen,
amtsborgmester,
formand for den selvejende
institution Frøslevlejren

Danske sange

I forbindelse med 40-året for befrielsen, har den kendte operasanger Erik Harbo, for pladeselskabet Danica, indsunget en plade med en række danske sange. Erik Harbo medvirkede for øvrigt ved højtideligholdelsen af 40-års dagen i London, hvor Jørgen Røjel holdt festtalen. Jørgen Røjel var leder af et rejseselskab, der i forbindelse med 40-års dagen var arrangeret af Berlingske Tidende.

Erik Harbos nye grammofonplade indeholder 20 danske sange, hvoraf en række har sin rod i besættelsestiden. Nævnes kan således Otto Gelstedts »De mørke fugle fløj« fra 1940 (musik Karl Clausen) og »Her har hjertet hjemme« ligeledes fra 1940 (musik Sv. Erik Tarp), H. H. Seedorff Pedersens »Der rider en konge« fra 1939-40 (musik P. Schierbeck), Viggo Bredsdroffs »Vort sprog gør ikke store spring« fra 1940 (musik Sv. Erik Tarp, Kaj Munks »Der skinner et lys« fra 1940 (musik Poul Hamburger, Morten Niensens »Det mørkner i vort år« fra 1944 (musik Otto Mortensen).

På pladens anden side finder vi bl.a. Kaj Munks »Den blå anemone« fra 1943 (musik Egil Harder) og »De bygger høfder« ligeledes fra 1943 (musik Bernhard Christensen), Poul Sørensens »Et flag er smukkest i modvind« fra 1940 (musik Emil Reesen). Her er også de to frihedssange, Sven Møller Kristensens »En vinter lang og mørk og hård« fra vinteren 1944-45 (musik Knudåge Riisager) og Mads Niensens »En lærke letted« fra maj 1945 (musik Math. Christensen).

Pladen har naturligvis også de to salmer, der i særlig grad blev modstandsbevægelsens, nemlig Chr. Richardts og C.E.F. Weyses »Altid frejdig« (1867) og Grundtvigs og Heises »Guds fred med vore døde« (1864).

De samme sange findes på kassettebånd. Både pladen og båndene fås bl.a. gennem H. O.-musik distribution, Jersie Strandvej 5, 2680 Solrød Strand, tlf. (03) 14 66 44.

Op de kan købes eller bestilles i Frihedsmuseet, Churchillparken, 1263 København K, tlf. (01) 13 77 14 (her tilfalder forhandleravancen Frihedsmuseet).

Befrielsen oplevet i Gøteborg

På vej hjem fra Gøteborg.

Som sparekassebestyrer i Frederikshavn havde Verner Jensen et omfattende personkendskab. Det kom ham til hjælp i Dansk Hjælpetjeneste 43-45. Han var i besættelsestidens sidste 2 år mange gange i Gøteborg, og her hørte han frihedsbudskabet.

*

Den 4. maj 1945 var alle ansatte i »Dansk Hjælpetjeneste« i Gøteborg fra morgenstunden travlt beskæftiget med at laste virksomhedens 2 fartøjer, »Mariana« og »Merkur«. Der var umiddelbart forinden modtaget store forsyninger af våben, både engelske, amerikanske og svenske, og det var hensigten at besøge disse våben landsat i én af de nordjydske fiskerihavne, enten Sæby eller Strandby.

*

Den 1. maj var jeg af det engelske generalkonsulat i Gøteborg blevet udstyret med et »To whom it may concern«, der skulle sætte mig i stand til at opnå forbindelse med de allierede myndigheder, når jeg, som tanken var, var sluppet igennem de tyske linjer. For at gennemføre dette var jeg også udstyret med et næsten ægte - »Ausweis« udstedt af Standort-älteste i Silkeborg.

Tanken var altså, at jeg skulle land-sættes i Jylland, sammen med en tysker, som vi havde modtaget fra »Familien« d.v.s. englænderne. Den pågældende tysker havde arbejdet som telegrafist for englænderne i besatte lande, bl.a. både i Norge og Tyskland. Hans opgave var, fra Jylland at passere den dansk-tyske

grænse, og for englænderne at pågribe en bestemt tysk officer i Lübeck.

*

Hele dagen den 4. maj strømmede det ind til Gøteborg Havn med danske fiskekuttere, der fra Skagen, Strandby og Frederikshavn var beordret til Sverige. Denne ordre var givet af modstandsbevægelsen.

*

Tolderne - de svenske - på Klippan telefonerede hver 5 minutter for at fortælle os, at nu var den og den kutter ankommet, og de forstod ikke vor manglende interesse i denne masseinvasion. Da jeg om middagen var hjemme for at spise og allerede havde skiftet til sømandstøj, dukkede min svigerfader op. Han var også blevet beordret til Sverige med sin kutter, så der blev stor gensynsglæde.

*

Det var meningen, at vi skulle forlade Gøteborg om aftenen for at være ved den vendsysselske kyst ved dagry, men imidlertid hørte vi befrielsesbudskabet fra England, og jubelen brød naturligvis løs, og iført vort sømandstøj tog vi op på den engelske konsulat, hvor der i løbet af ingen tid var samlet en mægtig skare danskere, der sang, skålede og råbte hurra.

*

Festlighederne medførte lidt forsinkelse, men meddelelsen om kapitulationen fik os samtidig til at ændre bestemmelsessted, idet vi nu valgte at gå direk-

te til Aalborg, hvor det nordjydske hovedkvarter var beliggende.

*

I nattens løb stampede vi over Kattedgat, og den stakkels tysker, som vi medbragte, led alle søsygens kvaler. Fra vi forlod skærgården, og indtil vi øjnede Hals, lå han ud over lønningen agter og kastede op, så længe der var noget at kaste op af. Jeg tror aldrig, jeg har oplevet nogen så søsyg.

*

Om morgenen hørte vi ombord den danske »Pressens Radioavis«, og aldrig skal jeg glemme det chock alle ombordværende følte, da det blev meddelt, at Buhl skulle være statsminister i befrielsesregeringen. Nå det blev ikke den sidste ubehagelige overraskelse, vi kom til at opleve i den følgende tid.

*

Da vi nærmede os Hals før kapitulationen var trådt i kraft kl. 8, blev vi af en tysk forpostbåd tvunget ind til Hals, hvor det tyske militær forlangte at undersøge vore fartøjer, hvad vi dog nægtede. Efter en længere parlamentering, fik vi dog lov at sejle videre med vor last, som samme formiddag blev afleveret i Aalborg.

*

Som det medfølgende foto, der er taget undervejs gennem Limfjorden, havde vi fået en del passagerer med os fra Gøteborg, fra v. entreprenør Breede fra Randers, med alpehue Verner Pallisgaard, i regnfrakke Arne Espegaard, med skæg og alpehue oberst Kongsdorf, Aarhus, et af besætningsmedlemmerne, Carl Brinch, Grenå, Werner Gyberg, Dansk Hjælpetjeneste og Anni Mouritsen, tidligere kurer for Toldstrup. I baggrunden t.v. meddelelsen af dette Verner Jensen.

På side 120 byder
Århus bys borgmester
velkommen til
fangestævnet
den 28. og 29. august.

29. august 1943: Marinefartøjerne Laaland og Lougen er sænket og delvis brændt i Søminegraven. I baggrunden ses sydfløjen af søværnets kaserne.

29. august 1943: Minefartøjet Lougen sænket og stående på bunden i Søminegraven. Kommandobroen er brændt.

NAZISMEN I DANMARKS RADIO

Tirsdag den 9. juli bragte Danmarks Radio, program 1, i tiden kl. 14.00-14.30, udsendelsen »Nationalsocialisme — det er selve livet« med undertitlen »Den danske nationalsocialistiske bevægelse præsenterer sig selv«.

Naturligvis har mange protesteret, men radioledelsen har argumenteret for udsendelsen, da man vil respektere yttingsfriheden.

Det lyder jo meget kønt, men når de danske nazister kun tæller omkring 20 medlemmer, er det at gå for vidt.

Historien har jo stemplet nazismen som vold og terror — og så er en bevægelse af denne art jo grundlovsstridig — i Danmark.

Blandt dem var Adelbert Hansen fra Gråsten, der var ansat ved Odense politi, men som var elev på politiskolen på Amager, da en falsk luftalarm den 19. september 1944 blev optakten til det drama, som den unge politimand beskrev i sin lille lommebog, der ved et mirakel kunne bjerges igennem de 7 måneders helvede.

De danske politifolk havde én fordel, der var nægtet andre politiske fanger: De var indespærret samlet og kunne dermed støtte og opmuntre hinanden til at holde ud. Sammenholdet og kammeratskabet er nøgleordene — også i Adelbert Hansens dagbog, der virker utrolig frisk, selvom den tydeligt er skrevet her og nu: Altså i månederne september 1944 indtil Folke Bernadottes Hvide Busser dukkede op i Neuengamme i de første april dage 1945.

Julsgaard Larsen

Adelbert Hansen fremhæver adskillige gange den betydning, som kollega Julsgaard Larsen havde for sine kammerater. Han får organiseret morgengymnastik og sang- og underholdningsaftener, der bidrager til at smede kammeratskabet endnu fastere.

Det lykkedes aldrig at ydmyge de danske politifolk, der endda opnår en vis respekt hos SS-bødlerne, der ellers ikke skånede fangerne. Den unge politimand glemmer dog ikke at nævne, at enkelte tyskere i lejrene undsagde Hitler-regimets grusomme fremfærd. Tyskere, der hjalp til at skåne danskerne, når lejrens permanente trussel, dysenteri og tyfus, syntes at have greb i danskerne.

BØGER

Adelbert Hansen: *Den skjulte dagbog. — En dansk politimands erindringer.*
Borgens forlag

Koncentrationslejren Neuengamme ved Hamburg og Buchenwald nær Weimar, krigsfange-, fange- og tvangsarbejdslejr mellem Dresden og Leipzig. Frigivet ved Røde Kors' mellemkomst efter 7 måneders slavetilværelse.

Dette er i korte træk historien om henvend 2.000 danske politifolk i tysk fangenskab.

Adelbert Hansens bog

Den skjulte dagbog

kan fås signeret til 175,- kr. + porto 9,- kr. hos:

Gråsten Boghandel
Nygæ 1
6300 Gråsten
Tlf. (04) 65 12 34

Slagteren fra Lublin

Et uhyre velskrevet afsnit handler om den svenske greves ankomst til Neuengamme i begyndelsen af april 1945. Efter forhandlinger med Himmler — der fejlagtigt troede at kunne redde sit eget skind, hvis han frigav danske og norske fanger — besøgte Folke Bernadotte Neuengamme, hvortil de danske politifolk nu var overført, efter at have været i forskellige arbejdslejre.

Kommandanten var den berygtede »Slagter fra Lublin«, SS-Obersturmbannführer Pauli, men Folke Bernadotte ignorede ham totalt, da han vandrede ind i lejren sammen med andre Røde Kors officerer. Teoretisk kunne Pauli have lukket portene og sat sine maskingeværer i aktion, men lykkeligtvis for alle, var Bernadottes autoritet så stor — og hans aftale med Heinrich Himmler så præcis — at Folke Bernadotte ikke frygtede noget.

Forud for dette besøg havde Røde Kors i månedsvis forsynet de danske fanger med fødevarer og varmt tøj, der bevirkede, at dødelighedsprocenten blandt de danske politifolk var lykkelig lav.

Adelbert Hansens »skjulte dagbog« er fyldt med menneskelig varme, men også med frygt og savn efter hans unge kone.

Selvom der er skrevet mangt og meget om de »7 forbandede måneder«, danske politifolk tilbragte i tyske lejre, er denne unge politimands erindringer noget, der vil blive stående i litteraturen om det rædselsregime, en hel nation lagde navn til.

Det er ikke glemt, og må aldrig glemmes.

Særlig ikke, når man mange andre steder i nutidens verden stadig sender »politiske afvigere« i »genopdragelseslejre«, hvortil ingen frelsende Røde Kors udsending får adgang.

Aage Poder, Nysted

VI HAR MODTAGET TIL ANMELDELSE

Jørgen Toubro: Mariager fjord 1940-45. Træk af besættelsestidens historie. 128 sider. Kr. 68,-. Forlag: PR-Information, 9560 Hadsund.

A. Vejen Andersen: Viborg-egnen under Anden Verdenskrig I: 80 sider, II: 104 sider. Udgiver: »Fonden Besættelsestiden Viborg«.

Johs. Juhl: En særmedling. Hilsen til Holger-Per-Ole-Kim og Ib. Det er 14 modstandsfolks beretning om deres virke, oplevelser og indsats i Hjørring-egnen, under besættelsen. 100 sider. Rossels boghandel, Hjørring.

Hverdagen i Nordjylland under besættelsen. Udarbejdet af Bangsbo-museet og amtscentralen for undervisningsmidler i Nordjyllands amt. Kr. 80,-. Udgivet af Bangsbo-museet, Frederikshavn.

SKOLEHÆFTE OM HVIDSTEN-GRUPPEN

Peter Laursen: Værkstedshæfte til hans bog om Hvidsten gruppen specielt Barner Andersen. 48 sider, 46,50 kr. Forlaget Hellas.

Journalisten og forfatteren Peter Laursen, Hald ved Randers, har netop udgivet et værkstedshæfte som tillæg og undervisningsmateriale til hans bog »Hvidstensgruppen som Barner Andersen oplevede den«. Denne fhv. buschauffør i Randers er er af de få endnu levende fra gruppen. Endnu lever bl.a. tre af enkerne: Marie Andersen, enke efter møller Henning Andersen, Hvidsten. Hun er den yngste af enkerne, ikke så stærk af helbred mere, og hun bor på Bernadotttegården i Hadsund. Dernæst Rigmor Kjær, Hvidsten, enke efter mekaniker Johan Kjær Hansen, Hvidsten, og Augusta Iversen, Randers, enke efter

dyrlæge Albert Carlo Iversen, Spentrup. Væk er nu fru Gudrun Fill, Hvidsten Kro, og Agnes Kristensen, enke efter karetmager Søren Peder Kristensen, Hvidsten.

Det nye værkstedshæfte har en del oplysninger og fotos lånt på Frihedsmuseet og også lidt om hverdagslivet under besættelsen. F.eks. rationeringerne. Ikke mindst tog folk det tungt med tobakken. Desuden nævnes en række museer i Danmark, der har afdelinger om besættelsen. Og om bøger om modstandskampen.

Faktisk er mange bøger, radio- og tv-programmer efterhånden så skæve, at folk ikke kender andet end familien på Hvidsten Kro og tror, at dermed er alt sagt. Men som sagt: gruppen bestod af en række andre mænd og kvinder. Alle ydede en stor indsats, ikke bare familien på kroen. Det bør fastslås ikke mindst her op mod 40 års-dagen for vort lands befrielse.

Johs. Rasmussen

SYDSLESVIGERS KRIGSBOG

Den dansksindede sydslesviger Franz Wingender, blev som så mange andre dansksindede sydslesvigere indkaldt til tjeneste i den tyske værnemagt under 2. Verdenskrig. Han har nu udsendt bogen »Krigens lænker« på studieafdelingen ved Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig. 211 sider. 40 DM eller 150,- kr.

VI KLARER DERES AFFALDSPROBLEMER

LEVIN

Strandvejen 395, 2930 Klampenborg
Tlf. (01) 64 13 07

tavngsindskræve soldater stjal koge-sprit og hårvand. Da der blev klaget, lod kommandanten hele den russiske bataljon i baraklejren i Hirtshals opmarchere til parade for sognerådet. Bataljonchefen holdt en moralsk tale og kaldte tre skyldige frem. Han skød den første med nakkeskud. Sognerødderne skreg op, men bataljonchefen skød endnu en russer. Så besvimede et af sogneråds-medlemmerne, og eksekutionen stand-sede. Den var ellers venligt ment og dækkede kommandantens opfattelse af, hvordan man demonstrerer velvilje og omsorg for civilbefolkningen.

A. S. Møller: Beretning om Generalkommandoens Efterretningstjeneste.

Bangsbo-museet. 130 sider. Kr. 50,-. Ole Bergh

BÅDE SPÆNDENDE OG AUTENTISK

Chr. Algreen-Petersen: Beretninger fra modstandskampen. Politikens Forlag. 296 sider.

En af de virkelig gode bøger om modstandskampene er den foreliggende. Chr. Algreen-Petersen, lægesøn fra et godt Frederiksberg-hjem, hvor efterhånden hele familien var stærkt indblandet i modstandsarbejde, var bare 19 år, da han den 29. marts 1943, blev hjemsendt fra den danske hær, da regering på den tid gik af og bl.a. hæren blev opløst.

Han gik så ind i illegalt arbejde for fuld kraft. Det var ikke småting, han og faderen var med i. Og der var flere gange bud efter forældrene. På faderens 50-års-dag, da huset fra morgenstunden begyndte at få invasion dels af patienter, dels af gratulanter og slægt fra nær og fjern, troppede Gestapo pludselig op blandede sig i det hele. Faderen anede uråd, og det lykkedes ham at slippe væk, og så måtte først husassistenten, siden moderen forklare, at lægen var ude til en vanskelig fødsel. Datoen var den 26. maj 1944.

Christian ville fejre dagen med familien, boede ellers ikke meget hjemme. Han kørte rundt med nogle stencils, der var bestemt for Dansk Samling-lederen og Frihedsråds-medlem Arne Sørensen og var et ærinde hos en boghandler efter mere papir og carbon. I nærheden af hjemmet blev han klar over, at noget var galt og ville vende om, men det så en af de mange Gestapofolk, som befolkede

kvartieret, en sølle dansker, og fik den unge mand med hen i lejligheden. Men på mærkelig vis slap Christian alligevel nogle timer efter ud af vindue.

Herlig er beskrivelsen af denne dag, at til sidst ringede nogle af Gestapofolkene ind til Dagmarhus til hovedkvarteret og sagde: »Det er det mest forstyrrede hus, vi nogensinde har været i. Telefoner kimer. Det vrimler med gratulanter og patienter og telegrambude. Vi kan ikke holde kontrol med noget som helst. Det er håbløst!«

Men det går ikke godt hver gang. Faderen og moderen, som har været med i så meget, slipper til sidst til Sverige. De er blevet for kendte og eftersøgt. Selv bliver Christian taget på Forchhammervej en dag. Med flere skud i sig, da han søgte at flygte. Han er medlem af den siden så berømte radiomand Robert Jensen, dæknavn »Tom«s gruppe. Christian kommer i mange forhør og havner til sidst i Frøslev. Han har, det vidner beretningen om, været med til mange ting.

Og var kvik nok til i efteråret 1945, mens alt stod i frisk erindring, at skrive det hele ned. Derfor har vi denne friske beretning fra en ung sabotør, som var med til meget. Ja, nærmest var en af dem, der stod i første række i lange tider. Indtil det gik galt og var slut for ham. Også fra Frøslev får man gode indtryk. Både af gode kammerater. Og af dem på den anden side af kridtstregen, let sadistiske tyske vagter, stikkere o.l.

Frihedsmuseet har leveret passende autentiske fotos fra den tid.

Johs. Rasmussen

PÅ EN KRITISABEL POST

N. S. Schmidt: Politimester i Vejle.

Udgivet af de to Vejle-overlærere Fredy Jensen og W. Rosenkilde. 24 sider.

Med en stor forudseenhed optog to unge Vejle-lærere, Fredy Jensen og William Rosenkilde, i 1965-66 på bånd flere interviews med kendte Vejle-borgere om, hvad de havde lavet under besættelsen og hvordan de og byen var kommet fra det hele. Mellem dem, de henvendte sig til, var også byens mangeårige politimester, N. S. Schmidt. De fik i august 1966 en god snak med ham, og det er nu, så mange år efter, blevet til en fin lille bog, et godt tidsbillede.

Schmidt, som var fra det vestlige Sønderjylland, levede fra 1896 til sidste sommer, hvor han døde i sit hjem på Fredericiavaj 80 i Vejle.

Han var »mester« i Vejle fra den 1. juni 1940 og var til da, helt fra 1922, politifuldmægtig i Fredericia, så stort set var han i Vejle under hele krigen. Han nævner, hvordan Vejle havde held til det meste af tiden at have ret medgørlige, undertiden helt sympatiske stedlige tyske kommandanter, især naturligvis F. K. Biehl, kaptajn af rang, som til sidst blev anklaget internt i det tyske system for at være for »danskvenlig«, så han en dag blev forflyttet til fronten, dog ikke i Rusland, men i Frankrig.

Schmidt opholder sig også en del ved det kildne og vanskelige problem med at trække grænsen for, hvor de reelle danske interesser begyndte og slap op, altså hvor medgørlig man kunne tillade sig at være overfor de forskellige tyske instanser. Især var det danske politi i så henseende ofte på en udsat og kritisabel post. Det må man medgive ham. Han roser her byens daværende borgmester, »Lille Peter«, N. P. Jensen, for aldrig at spare sig, når det gjaldt kontakt til f.eks. Gestapo, hvis Jensen mente, der kunne opnås noget for byens borgere og i det hele taget danske interesser.

Her har vi i kort bogform hans redegørelse for de fem år som politimester i Vejle under ofte vanskelige forhold.

Johs. Rasmussen

EN AF DE UNGE DØDE...

»Bogen om Iver Lassen«.

Lokalhistorisk Arkiv, Fredericia. 72 sider.

Iver Lassen med studenterhuen.

FORENINGERNE

Historien om de 14 unge fra Fredericia og Taulov, som sent på besættelsen måtte ofre livet for tyske kugler på henrettelsespladsen i Ryvangen, har altid grebet mig. Ikke mindst beretningen om den unge handelsmedhjælper Iver Lassen, som var født den 10. juli 1923 i Bække og blev henrettet af tyskerne den 18. april 1945 kl. 8 morgen. I 1931 var familien flyttet til Taulov, og Iver fik realexamen i Kolding og siden studentereksamen i 1942 i Nyborg.

Han ville ikke lære videre, men ud i handelslivet. Egentlig også gerne ind i militæret, men søgte i marts 43 udsættelse til 1946 med denne side af livet. Han havde været spejder og var — som sit barndomshjem — forankret i det kristne. Til sin sidste dag. Og så var han altså med i en modstandsgruppe i Fredericia, som blev revet op den 3. marts 45. Og for Gestapo gik det stærkt. Ingen kan i dag sige, hvorfor tyskerne havde så travlt her hen mod krigens slutning, med at statuere flere brutale eksempler rundt i Danmark på deres magt (måske snarere afmagt?), så man henrettede folk rask væk, så at sige til klokken var fem minutter i 12? Menigsløst spild af unge.

For dyrlæge Niels Lassen og hustru, Sigrid, som nu boede i Fredericia, var det et hårdt slag. Og for Lassen, som idag er enkemand og omkring 90 år og bor på et plejehjem i Erritsø, var det ekstra hårdt efter fredens komme en uges tid selv at deltage i gravningen efter sønnens lig i Ryvangen. Efter speciel tilladelse fra kirkeminister Arne Sørensen. Lassen måtte dog tage hjem med uforrettet sag. Men siden fik familien liget hjem til Fredericia, hvor begravelsen fandt sted under stor deltagelse fra hele byen den 9. juli 45.

Om nogle af disse kendsgerninger har en ældre lokalhistoriker i Fredericia, J. M. Steinwei, skrevet denne smukke lille bog, hvor han hos dyrlæge Niels Lassen har kunnet hente breve, fotos og en masse oplysninger fra den private mindebog, som familien lavede over Ivers liv fra fødsel til grav.

En af de unge døde fra de år, som her har fået et smukt minde.

Johs. Rasmussen

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Ferie på Kegnæs

Vi kommer til Kegnæs igen og igen — så ofte vi må for Feddersen. Med sol og sommer det har været småt, vi fik kulde og regn — det var ikke så godt, men vi havde tjek på det inden døre, vi var mange, men det ku' la' sig gøre, når vi skubbede hist, og vi rykkede her,

så blev der plads til hver især. En sangbog kan være til megen nytte, ja, den kan formelig gøre lykke. Og sejltur på fjorden har vi fået, ja, det er meget vi har nået, når dertil så lægges en fødselsdagsfest med mad på Kroen og os som gæst, så synes jeg nok, vi har klaret skærene, men vi var også oppe på tærne.

Ruth Harndahl

SAMMENSLUTNINGEN

Juni

Formanden, Oskar Verner, omtalte Fangesammenslutningens 4. maj-arrangement i Rådhushallen i København. Trods flere samtidige arrangementer i anledning af 40-års dagen havde der været ca. 700 deltagere og arrangementet var meget vellykket. Der lød rosende og anerkendende ord derom fra flere sider, og der blev rettet en tak til Birgit Fischermann og Lilian Olsen, der havde tilrettelagt programmet.

Poul Nielsen aflagde beretning fra det fælles bladudvalgsmøde. Bladet har nu 2.400 abonnenter, men kan stadig bruge flere.

Bernth Johannesson oplyste, at Kai Wise, Hannover-Stöcken-gruppen, har sendt et beløb på ca. 700 kr. til Fangesammenslutningen. Beløbet udgør honoraret for foredrag om besættelsestiden.

Det oplystes, at Erhvervshæmmedes Landsforening har landsmøde i Århus i dagene 28.-29. august.

Stutthofforeningen har haft en vellykket busrejse med 38 deltagere til en international højtidelighed i Stutthof.

Solveig Skjøtt berettede om Kammeraternes Hjælpefonds store højtidelighed i Ryvangen med efterfølgende fakeltog til Gentofte Rådhus.

Foreningen Gestapofanger fra Besættelsen holdt en velbesøgt højtidelighed ved KZ-mindesmærket ved Helligåndskirken, hvor Oskar Verner talte.

Dachauklubben har haft en vellykket bustur til Dachau, hvor der var en international højtidelighed. Der blev nedlagt kranse fra både Dachauklubben og den danske ambassade. Ialt blev nedlagt 142 kranse.

Fra Neuengammeforeningen oplystes, at Jørgen Lind har taget et års orlov fra formandshvervet, og Villy Mørk Jensen er konstitueret som formand.

Bernth Johannesson havde som gæst deltaget i en højtidelighed i KZ-lejren Struthof-Natzweiler, arrangeret af den socialistiske gruppe i Europaparlamentet. Her talte den tidligere østrigske ministerpræsident Bruno Kreisky og den amerikanske præsidentkandidat Jessie Jackson.

Gestapofangerens Sjællandsafdeling havde afholdt en velbesøgt højtidelighed ved KZ-mindesmærket ved Helligåndskirken den 5. maj.

Landsforeningen Gestapofangerne holder stævne på Molskroen i dagene 31. august - 1. september.

Poul Nielsen overbragte hilsen fra Birgit Fischermann, Theresienstadtforeningen, der var forhindret i at deltage. Hun har netop deltaget i et international KZ-fangestævne i Israel.

Stuttelig kunne Oskar Verner ønske bestyrelsen og foreningerne en forhabtlig god sommer.

-t.

OM FANGESAMMENSLUTNINGENS REKREATIONSFOND

Af en beretning fra Rekreationsfonden har vi hentet følgende oplysninger om fondens virksomhed:

I årene 1975-77 modtog fonden tilskud fra Bernadottefonden på tilsammen 1.048.486 kr. Herudover modtog man i årene 1981-84 fra Tipsmidlerne tilsammen 160.000 kr., og fra fonden af 9. november 15.000 kr.

I årene 1975-84 havde Rekreationsfonden en renteindtægt på 213.425 kr.

Der er i årene 1975-84 ydet støtte til ialt 766 individuelle rekreationsophold med et samlet beløb på 1.120.997 kr., medens der til fangeorganisationernes ferie- og rekreationshjem er ydet støtte med 115.000 kr.

Ved udgangen af 1984 havde rekreationsfonden en formue på 168.283 kr.

BUCHENWALDKLUBBENS 40-ÅRS STIFTELSESFEST

Torsdag den 19. september 1985 er det 40 år siden, at Buchenwaldklubben blev stiftet, og i den anledning kalder vi igen til en festlig sammenkomst i kantine, Politiskolen, Artillerivej 55, 2300 Kbh. S.

Vi mødes kl. 18 og samles om en festmiddag, bestående af tre dejlige retter med vine ad libitum, plus kaffe.

Der bliver musik, underholdning og dans efter middagen, og alt dette får man for 200 kr. pr. person.

Vi forventer, at vore medlemmer med pårørende igen slutter op om vores arrangement, og allerede nu reserverer dagen, for at få en festlig aften i kammeratlig lag.

Tilmelding er nødvendig, og den sker ved, at man inden den 9. september 1985 på girokonto 6 17 60 03 indsender beløbet for deltagelsen til: Buchenwaldklubben, Ernst Steen, Vendersgade 6, 4.th., 1363 København K.

Vi indleder i øvrigt dagen med en sædvanlige kransenedlægning, der påbegyndes ved Monumentet på Bispebjerg kl. 9.45 og derefter på Politigården. *Bestyrelsen*

BESØG I SYNAGOGEN I KØBENHAVN

med efterfølgende dansk/jødisk frokost. Amalienborgklubben og Buchen-

waldklubben indbyder herved sine medlemmer (med ledsager) til et besøg i den jødiske synagoge i Krystalgade i København søndag den 13. oktober 1985 kl. 11. Vi vil blive vist rundt i synagogen af overrabbiner Bent Melchior. Rundvisningen vil tage en times tid, og bagefter spises der frokost (dansk/jødisk) i menighedshuset i Ny Kongensgade.

Pris for deltagelse i rundvisning og frokost 75 kr. (+ drikkevarer).

Tilmelding senest torsdag den 10. oktober til: Frank Zorn, tlf. (01) 70 04 02 eller Georg Andersen, tlf. (01) 17 47 88.

EFTERLYSNING

De fire Buchenwaldklubber blev stiftet i september 1945. De har bestået uændret siden og er derfor formentlig de ældste eksisterende fangeforeninger.

I anledning af 40-året, vil vi udgive et jubilæumsskrift, der dels skal fortælle om de fire klubbers virke igennem de forløbne år, dels bringe billeder — så mange og så gode som muligt — af mennesker og begivenheder fra fangetiden, over stiftelsen og frem til i dag, herunder ikke mindst en række billeder fra de store arrangementer omkring den 19. september 1984.

På det tidspunkt, disse linier læses, vil arbejdet være godt fremskredet, men tilføjelser og udvidelser af billedstoffet kan endnu nås.

Derfor: Skulle der være kammerater, der ligger inde med fotografier eller andet materiale, der kunne tænkes at være interessant i forbindelse med jubilæumsskriftet, så ring venligst til mig, så vi kan tale om det. Men lad det ske hurtigt! Opsæt det ikke til i morgen!

Lånt materiale vil umiddelbart efter brugen blive sendt tilbage til udlåneren.

Ring venligst til Hans Andersen, tlf. (03) 86 55 59.

Besøg i Buchenwald og udekommandoerne

I juni måned var jeg med på en af klubbens to fem-dagsture til Leipzig med besøg i den tidligere koncentrationslejr Buchenwald og på de steder, hvor politifolkene senere blev sendt i forskellige arbejdslejre.

Det var en stor oplevelse at være med, men da turen blev gennemført efter samme plan som i fjor, og den dengang blev udførligt beskrevet af Kai Heininge i en artikel her i bladet, og turen også i år fik et yderst vellykket forløb, vil jeg indskrænke mig til at omtale et par ting af yderligere interesse.

»Effektenkammer« er nu museum

For det første er der nu i det tidligere »Effektenkammer« indrettet et righoldigt museum, der viser hele lejrens historie, fra den blev oprettet i 1937 og frem til befrielsen i april i 1945. Et stort dokumentationsmateriale er samlet i museet, og der er store plancher og hele to opbygninger af lejren i miniature, nemlig således som den så ud i 1937, og således som den så ud i 1944-45. Skal den besøgende have et indtryk af, hvordan lejren var ved oprettelsen, og hvad den efterhånden udviklede sig til, kan det næppe gøres bedre. Men for os, som har oplevet det, mangler der alligevel noget. Noget, som ingen udstilling i verden nogen sinde vil kunne vise. Jeg tænker på følelsen af at være retsløs, uden værdi. Hvad den følelse betyder for et menneske, vil næppe nogen kunne fatte, som ikke har følt det på sin egen krop.

Men et godt og interessant museum er det. Selve lejrearealet har forandret sig meget, siden min kone og jeg besøgte stedet for 20 år siden. Da så man tydeligt omridsene af de fleste af lejrens stenhuse, og lejrgaderne lå, som da vi gik på dem. Dengang måtte den østtyske ungdom bruge noget af sin tid på at vedligeholde arealet. Nu har jeg indtryk af, at de bruger tiden på at skabe blivende værdier. I alt fald ser befolkningen ud til at have det betydeligt bedre end i 1965, og så er det vel også i orden, at naturen igen indtager lejren og sletter sporrene. Når vores generation er borte, vil ingen mere lede efter de enkelte baraker.

Den anden ting, jeg vil nævne, er det, der skete under vort besøg i Torgau ved det monument, der er rejst dér til minde om de allieredes møde henimod krigens slutning, russerne, der kom fra øst, og amerikanerne, der kom fra vest. Her læste vores formand, der var med på turen, de sidste par sider af Pierre Durands bog »Les Français à Buchenwald et à Dora«.

Anledningen var naturligvis den, at det var general Pattons panserarmé, der var de første allierede tropper, der kom til Buchenwald, efter at fangerne havde befriet sig selv, og som var de første, der her i Torgau fik kontakt med de russiske tropper. Jeg har lånt oversættelsen af disse sider af bogen og gengiver dem her, fordi det gjorde et dybt indtryk på os, der var med, men også fordi jeg tror, det vil interessere ikke alene Buchenwaldklubbens medlemmer, men også vore andre kammerater fra de tyske lejre.

Overborgmesterens ordre

...de officerer, underofficerer og menige fra general Pattons armé, der havde lejlighed til at besøge Buchenwaldlejren efter dens befrielse, blev dybt rystet over det, de fik at se. Dynger af affpillede lig tårnede sig op foran krematoriet og ved de fællesgrave, som SS'erne havde ladet grave. Især i Kleinlager var synet af de døende uudholdeligt for dem. De havde aldrig forestillet sig muligheden af, at mennesker levede under sådanne forhold. Der døde over fyrre håftlinge om dagen i de første 14 dage efter befrielsen.

General Patton udstedte en ordre, der vidner om hans personlige indignation efter det besøg, han aflagde i lejren den 15. april.

Ordren lyder — således som den dagen efter, den 16. april, blev videregivet til Weimars indbyggede af byens borgmester — som følger:

»Den kommanderende general har befalet, at mindst et tusind af byens indbyggere, heraf halvdelen kvinder, allerede i dag skal besøge Buchenwaldlejren og de sygebarakker, som findes dér, med det formål at gøre sig bekendt med de forhold, som hersker dér, før de bliver ændret. I besøget skal deltage mænd

og kvinder i alderen fra 18 til 45 år — først og fremmest medlemmer af det opløste DNSAP — heraf to trediedele tilhørende de mest velstående samfundslag og én trediedel tilhørende de mindst favoriserede lag af befolkningen. De skal være tilstrækkeligt stærke til at klare vandringen og besøget (varighed: ca. 6 timer, vandrings: ialt 25 km). Enhver deltager medbringer levnedsmidler til eget forbrug, men de bør være indtaget før besøget. Der vil intet ske deltagerne. Marchen vil blive ledsaget af køretøjer fra det tyske Røde Kors og af læger, således at der kan ydes hjælp til dem, der eventuelt ikke kan udholde anstrengelserne.

Underskrevet: Klass, overborgmester«.

Og så slutter Pierre Durands bog således:

»Talrige var de, der besvime. Endnu lever der i Weimar mænd og kvinder, som husker. Dem skal man ikke i dag komme og fortælle, at nazisternes koncentrationslejrforbrydelser ikke har fundet sted. For det, de har set, vil de aldrig kunne glemme.

Vi ej heller«.

Erik Andersen,
Skibby

ERHVERVSHÆMMEDE

ÅRHUS TIL MEDLEMMERNE

Som tidligere annonceret afholder landsforeningen landsmøde i Kongreshuset, Amaliegade i Århus, i dagene 28.-29. august 1985.

I forbindelse hermed indbyder Århus afd. medlemmer til at deltage i påfølgende festmiddag den 28. august kl. 18.30 samme sted.

Alle medlemmer, som måtte ønske at overvære landsmødet, er velkommen, men uden stemmeret.

Bindende tilmelding til festmiddagen senest den 20. august på tlf. 16 63 18, som samtidig kan oplyse om pris og menu.

Med venlig hilsen
Århus afd.

25 ÅRS JUBILÆUM

Landsforeningen Sammenslutningen af Erhvervshæmmede fra Frihedskampen afholder sit ordinære landsmøde samtidig med, at Århus afd. fejrer sit 25 års jubilæum den 28.-29. august 1985 i Kongreshuset, Amaliegade i Århus.

LANDSMØDE

Til Afdelingsledelserne i Landsforeningen Sammenslutningen af Erhvervshæmmede fra Frihedskampen

Gode kammerater!

Hermed indkaldes til ordinært landsmøde — i henhold til vore love — den 28. og 29. august 1985.

Landsmødet afholdes i Kongreshuset i Amaliegade i Århus.

Hver afdeling kan møde med 5 delegerede + formanden.

Ankomst den 28. august kl. 12.00, frokost kl. 13.00.

Bustur for damerne kl. 14.30.

Landsmødet åbnes kl. 15.00.

Festmiddag kl. 18.00. Børge Houmann holder festtalen.

29. august. Kransenedlægning kl. 10.00. Transport i busser.

Frokost kl. 12.30.

Eventuelt fortsættelse af landsmødet.

Hotelbestilling hos Århus afd., senest den 15. august.

Vel mødt i Århus
Med kammeratlig hilsen, Landsledelsen

Oskar Verner, formand

Kære Alfred!

Ja, så er 25 år gået for jeres Århus-afdeling, og vi kan sandelig sige, at det har været 25 år med mange gode og positive resultater.

Udadtil har I selvstændigt og gennem jeres sammenslutning — medlemskabet af lovudvalget — kunnet påvirke — inspirere - myndigheder og institutioner til en gavnlig udvikling ved at gøre opmærksom på forhold, der burde ændres og ved fremsættelse af krav, der har haft en rimelig og naturlig baggrund, og som derfor også er blevet imødekommet.

Indadtil har I formået at skabe et sammenhold og et fællesskab, som det har været en fornøjelse at være vidne til.

En indbyrdes hjælpsomhed og en sikkerhed for den enkelte om, at hans interesser altid vil blive varetaget, hans sag altid ført med grundighed og ildhu, men også med rimelighed. En rimelighed, som netop gør, at jeres tale bliver hørt, og at I bliver mødt med tillid, hvor I henvender jer. I kender samarbejdets kunst (det er iøvrigt en måske ikke overraskende kendsgerning, at det er nemt at samarbejde med de mennesker, der har deltaget i modstandsarbejdet under krigen).

Over 40 år er gået siden krigen; nogen vil måske derfor undre sig over, at jeres

Borgmester Thorkild Simonsen, Århus.

KÆRE LANDSMØDEDELTAGERE FRA NÆR OG FJERN!

Tillad mig på Århus byråds og byens vegne på denne måde at bringe Landsmødet 1985 her i Århus de bedste hilsener.

Tak for indsatsen gennem de fem mørke år. Som det senest blev bekræftet ved 40-året for Danmarks befrielse, er vi mange — unge såvel som ældre — der er dybfølt taknemmelige for de ofre, der blev ydet.

Men i sejrusrusen i forlængelse af befrielsen og i glæden over, at vort land siden 5. maj 1945 har været frit, blander sig den kendsgerning, at mange danskere mistede livet eller fik livslange mén

forening igennem de senere år nærmest har haft et stigende medlemstal, men det skyldes jo det særlige forhold, at mange, for hvem det er lykkedes at klare sig selv gennem årene, nu også må give op, og ganske naturligt søger de så sammen med gamle modstandskammerater.

Jeres forening har stadig og vil i mange år fremover have stor betydning for sammenhold og løsning af fælles problemer. Jeg håber, I fortsat vil have en ledelse for foreningen, der vil kunne lede

dem på lige så strålende vis som i dag.

Desværre gør forholdene, at jeg ikke kan deltage i landsmødet og jeres 25-års fest, og det kan jo godt ærgre en, når man kender også jeres evne til at feste og glæde ved at samles om et veldækket bord, og den varme og det sammenhold også jeres fester er udtryk for.

I håb om, at I atter må få en god fest, sender jeg de venligste hilsener.

I teknemmelighed sendes de venligste hilsener.

Thorkild Simonsen
Borgmester

den på lige så strålende vis som i dag.

Desværre gør forholdene, at jeg ikke kan deltage i landsmødet og jeres 25-års fest, og det kan jo godt ærgre en, når man kender også jeres evne til at feste og glæde ved at samles om et veldækket bord, og den varme og det sammenhold også jeres fester er udtryk for.

I håb om, at I atter må få en god fest, sender jeg de venligste hilsener.

Ole Finn Theisen
Sagsbehandler

GESTAPOFANGERNE

FANGESTÆVNE PÅ MOLSKROEN

31. august - 1. september 1985

Randers afdelingen, der er arrangør af dette års stævne, vil hermed gerne invitere til en weekend i gode kammeraters selskab, med vægten lagt på hygge, morskab, dans, underholdning og ikke mindst en god snak.

De først tilmeldte får værelser på Molskroen, men da værelseskapaciteten er begrænset, benyttes som tidligere også det udmærkede Lyngsbæk Motel.

PROGRAM:

Lørdag den 31. august

Kl. 15-17: Ankomst og indkvartering.

Kl. 18: Festmiddag, natmad o.s.v.

Søndag den 1. september

Kl. 8-10: Morgenmad.

Kl. 11: Lejlighed til ca. 1 times rundtur i bus i det skønne Mols Bjerger, 20,- kr. (tilmelding nødvendig).

Kl. 13: Frokost, og derefter afrejse.

Pris for værelse (enk./dobb.), begrænset antal enkeltværelser, middag, morgenmad, frokost, excl. drikkevarer 360,- kr. Vinarrangement 78,- kr.

For kammerater, som kun ønsker at deltage i festmiddagen og natmad, er prisen 140,- kr.

Søger man selv for overnatning, er prisen ÷ 80,- kr.

Husk ved tilmeldingen at notere på talonen nøjagtig, hvad der ønskes at deltage i.

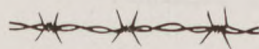
Af hensyn til tilrettelæggelse af arrangementet, beder vi om hurtig tilmeldelse. Endelig tilmeldelse sker ved indbetaling af 200,- kr. pr. person på girokort.

Vi håber — som sædvanlig — at rigtig mange vil deltage i stævnet. Vi i Randers afd. vil gøre, hvad der står i vor magt for, at det igen bliver en weekend, der vil mindes i rækken af gode sammenkomster.

Vi forventer deltagelse fra Norge, hvilket plejer at give vore stævner ekstra kolorit.

Med venlig hilsen
Landsforeningen Gestapofangerne
Randers afd.

**Foreningen af
Gestapofanger
fra besættelsen**

40 ÅRS FØDELSDAGSFEST
(Stiftet i 1945 under navnet
Frøslevforeningen)

Festmiddag m/bal

Dato: Fredag den 29. november 1985.
Sted: Orchide Terrassen, Rødovre Centrum.
Kl.: 17.30.
Pris: Kr. 145,- pr. person.
Der serveres: 1 velkomstdrink, 3 retter mad, vin ad libitum, kaffe.
Musik: 4-mands orkester.

Da foreningen har modtaget et fint tilskud til festen, er vi i stand til at tilbyde ovenstående til den fantastiske pris for de første 80 tilmeldinger, som er bindende.

Foreningens medlemmer vil skriftligt få tilsendt det endelige program.

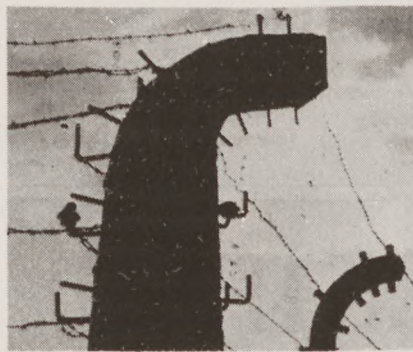
Tilmelding til: Solveig Skjøtt, tlf. (02) 48 56 74, senest den 15. oktober 1985.

HUSK AT RESERVERE DEN 29. NOVEMBER.

Venlig hilsen
Bestyrelsen

NEUENGAMME

PÅ PILGRIMSFÆRD

Pilgrimsfærden til Meppen/Dalum og Versen, Esterwegen og Neuengamme i dagene 6.-9. september 1985.

Landsforeningen af KZ-fanger fra Neuengamme, arrangerer også i år — i 40-året for vor befrielse — den årlige færd til lejrene ved Emskanal og Neuengamme. Turen vil foregå på sædvanlig vis!

PROGRAM

Fredag den 6. september kl. 6.45: Deltagerne fra Sjælland mødes ved Hovedbanegården, Tivolisiden (Bernsdorffsgade). Afgang med bus til Meppen. Der køres via Gedser/Travemünde med ankomst Meppen ca. kl. 20.00.

Hvis fornøden tilslutning af vore jyske kammerater, vil der blive arrangeret busafgang fra Fredericia Hovedbanegård kl. 11.00 med ankomst Meppen kl. 20.00.

Lørdag den 7. september: Dagen er til fri afbenyttelse. Der foretages udflugt til Lingen og til Holland, hvor der ved grænsen kan gøres indkøb i toldfrie forretninger. Kammeratlig samvær om aftenen.

Søndag den 8. september kl. 10.00: Samlet afgang fra Meppen til KZ-kirkegården ved Dalum. Her afholdes mindehøjtidelighed og nedlægges krans og blomster. Herfra køres til den tidligere KZ-lejr Versen. Ved monumentet og mindestenen for vore danske kammerater afholdes mindehøjtidelighed og nedlægges krans og blomster. Herfra fortsættes til KZ-kirkegården ved Esterwegen. Her nedlægges blomster og krans ved det store mindesmærke og ved mindestenen for Carl von Ossietzky. Efter højtideligheden køres tilbage til Meppen. Der bliver middagspause på vejen mellem Versen og Esterwegen.

Mandag den 9. september kl. 8.00: Afgang fra Meppen med ankomst til Neuengamme kl. 12.00. I Neuengamme afholdes mindehøjtideligheder ved Danmarksstenen, ved monumentet og krematoriepladsen. Der nedlægges blomster og krans. Derefter omvisning i Dokumentenhaus.

Efter højtidelighederne i Neuengamme, bliver der arrangeret fællesspisning i Zollenspieker Fährhaus, hvor Landsforeningen ved Ib er værter og inviterer på mad og en lille én. Herfra hjemtur til de forskellige dele af landet.

Fanen kommer til stede. Priserne vil være omtrent som sidste år. Hotel og ophold i Meppen for egen regning. Gyldigt rejsepas er nødvendigt!

Tilmelding til: Ib Lærche, Immerkær 25, Hvidovre, tlf. (01) 75 58 03.

Vel mødt på turen til Meppen/Neuengamme. *Bestyrelsen / Festudvalget*

RAVENSBRÜCK

Internationalt møde og stævne

I forårsvej og tilbage til København i sne

Den internationale Ravensbrück-komite holdt sit årlige møde i Neubrandenburg. Klara Sørensen og jeg mødtes med de andre delegerede i Øst-Berlin den 17. april og blev kørt til Neubrandenburg, hvor vi blev mødt af søde unge studier i skoleuniform, hver med en rose, som de gav os.

Senere var vi byens gæster til en festlig middag. I de tre og en halv dag vi var der, gjorde byens fædre og komiteen af antifascistiske modstandskæmpere med vor generalsekretær Emmy Handke som officiel værtinde alt for at gøre opholdet så komfortabelt som muligt. Vi havde endog en kvindelig læge for alle tilfældes skyld.

Det tog lang tid at diskutere to resolutioner, og vi måtte fortsætte næste dag for at blive enige. En fredsresolution appellerede til alle lande om nedrustning af såvel konventionelle som atom- og kemiske våben. Desuden opfordredes til samarbejde mellem de tidligere allierede lande og modstandsfolkene som minde om 40-året for sejren over Hitler.

Den anden resolution var en advarsel mod ny-nazismen med opfordring til alle nationer om at forbyde fascistiske og ny-nazistiske organisationer.

Om eftermiddagen besøgte vi museet i Neubrandenburg, der var udekommando for Ravensbrück. Bagefter blev der lagt en krans ved et smukt monument af en indhyllt kvindeskikkelse. Det er rejst til minde om 80 franske kvinder, der lige før ankomsten til Neubrandenburg blev kastet ud af toget og skudt. Bag denne kvindeskikkelse fører en række trin op til en mindepark for faldne russiske soldater og tyske modstandsfolk.

Derefter gik turen til Ravensbrück, en køretur på 40 minutter. Her havde vi anledning til at se et museum, der blev åbnet i 1984 i den gamle kommandan-

tur. Museet er enkelt, med en model af lejren og ellers fortrinsvis fotografier, der ikke alle havde direkte tilknytning til lejren.

Klara havde tidligere været i Ravensbrück, medens jeg med nogen ængstelse havde set frem til dette møde efter 40 års forløb. Men da det eneste, der var tilbage af lejren var muren, krematoriet og »bunker« (med straffeceller), som heldigvis ingen af os danskere havde været i kontakt med, virkede det hele meget fremmed.

Monumentet, der er rejst ved Schwedtsee, en lille sø lige uden for lejren, med en stor åben plads bag sig, er ualmindelig smukt og enkelt: på en høj søjle bærer en kvindelig fange en udhungret og svag medsøster.

Da vi kom tilbage til hotellet, mødtes

Monument i Ravensbrück.

vi med tidligere Ravensbrück-fanger fra DDR. Der var også en gruppe russiske skolebørn, der blev modtaget af vor russiske delegerede Nina Baranova. Desuden var ankommet ca. 700 tidligere fanger fra mange forskellige lande. Deres respektive ambassader havde arrangeret deres deltagelse i mindefesten den 20. april for den sovjetiske hærs befrielse af Ravensbrück-lejren.

Vi kørte tidligt næste morgen til Ravensbrück. Hele vejen var der pyntet med flag, både på gaderne og i haver og vinduer. Undervejs standsede vi, og vor franske præsident, Rose Guerin, nedlagde en krans ved et monument for faldne russiske soldater. Derpå fortsattes til Ravensbrück, og vi gik i procession rundt om den store plads, hvor en krans blev lagt ved monumentet. Derefter blev vi placeret på bænke nedenfor hovedtribunen, hvorfra der holdtes taler af vor præsident, flere generaler og modstandsfolk. Det var en smuk og højtidelig ceremoni. Vejret var solrigt og varmt, og efter talerne var der orkestermusik, en flok fredsdue fløj forbi og børn kom til os med blomster.

Alt var vel organiseret. Trods de ca. 45.000 mennesker fra Postdam og Neubrandenburgs omegn, der var kommet for at mindes de 92.000 kvindelige fanger og børn, der omkom i Ravensbrück-lejren, var der ingen vanskeligheder med at få de forskellige honoratiories og komiteemedlemmer til Tremping, hvor der var et festligt af-

Fransk mindevæg i Ravensbrück-museet.

Krematoriet i Ravensbrück.

skedsmåltid med underholdning ved forskellige sangkor.

Søndag den 21. tog vi tilbage til Berlin, hvor Klara og jeg blev til næste aften og benyttede lejligheden til at besøge det pragtfulde Pergamon-museum og en ejendommelig opførelse af Goethes Urafaust på Berthold Brecht-Teatret. Den sidste dag benyttede vi til at gå rundt i Berlin, der viste sig fra sin venligste side med frisk udsprungne træer på Unter den Linden med solskin, varme og overfyldte fortovsrestauranter. En rigtig forårsdag — og så kom vi tilbage til København i snestorm *Ragna Hamilton*

MINDEORD

KIRSTEN DALGAARD

Den 15. juli døde Kirsten Dalgaard. Kirsten var gift med Finn, som døde i 1976.

Under besættelsen gik Kirsten og Finn ind i modstandskampen på et tidligt tidspunkt.

Medens Finn deltog meget aktivt i sabotagearbejdet, samlede Kirsten træede-

ne hjemme med fordeling af våben og sprængstof, og i lange perioder boede engelske faldskærmsfolk i lejligheden.

Jeg lærte Kirsten og Finn at kendes i 1942, og det er nok lidt svært for mig at beskrive, hvor stor betydning de to mennesker egentlig havde for mine kammerater og mig i den periode af vort liv.

Deres mod og vilje til aktivt at kæmpe

for Danmarks befrielse var os et lysende eksempel og en uvurderlig støtte.

I efteråret 1944 kom Gestapo for at arrestere Kirsten, og hun bad om lov til at give en nabo besked om at se efter sine to små piger på henholdsvis et og fire år, men det blev afslået. Trods timelange forhør og trusler om at deportere Kirstens børn til Tyskland røbede hun intet.

Vi er mange, der vil savne Kirstens personlighed og humor, og vi vil mindes med taknemmelighed, at vi fik lov til at lære hende at kende.

*Niels Ebbe Lundholt,
Fredericia*

HÅKON THOMSEN

Pensioneret politiassistent Håkon Parsgaard Thomsen, Søndervangen 4, 8260 Viby J., er afgået ved døden den 26. maj 1985, efter kort tids sygdom.

Han kunne netop i år i april måned fejre 25 år som formand for Buchenwaldklubben i Århus, hvilket han så hen til, men desværre var han allerede mærket af sygdom.

Håkon var et godt menneske og en god kammerat og gjorde et stort arbejde for de invaliderede kammerater indenfor politiet, så at de opnåede den erstatning, de kunne tilkomme, ligesom han altid var parat med vejledning til enkerne.

Vi vil mindes ham og udtale et »Æret være hans minde«.

Håkon Thomsen, der var enkemand, blev bisat fra Møllevangs kirken i Århus den 30. maj. *AS.*

sparekassen •
Sønderjylland

ADRESSE- LISTE

SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA FRIHEDSKAMPEN 1940-45

Fmd.: Oskar Verner, Murergade 10, 2200 Kbh. N. (01) 35 50 12.

Næstform.: Peter Møller Madsen, Sjælør Boulevard 12, 2. tv. 2450 København SV. (01) 16 60 98.

Skr.: P. Nielsen, Bjernedevej 40a, 2700 Brønshøj. (01) 74 26 35.

Kass.: Bernt Johannesson, Kongshvilevej 20, 2800 Lyngby, giro 5 11 79 17.

Bestyrelse: H. Davidsen, Frode Toft, Hans Andersen, Else Drejer, Lilian Olsen, Birgit Fischermann, Axel Lauritzen, Solveig Skjøtt, Arvid Hemmingsen og Ove Laur-
sen.

BUCHENWALD-KLUBBEN

Fmd.: Hans Andersen, Sløsevej 19, 4894 Øster Ulslev (03) 86 55 59.

Kass.: Ernst Steen, Vendersgade 6, 1363 København K. (01) 12 85 95.

Sommer: Møntstien 6, Vester Lyng, 4500 Nykøbing S. (03) 41 01 20.

Odense: Carl Aage Hansen, Kærmindevej 25, 5000 Odense. (09) 12 71 99.

Århus: Fmd: Knud Andreasen, Brønshøjvej 11, Hyllested, 8400 Ebeltoft. (06) 33 60 61.

Kass./sekretær: Arnold Sejersen, Jæger-
gårdsgade 138, 2., 8000 Århus C. (06) 13 07 65.

Aalborg: G. Hansen, Østre Allé 47, 9000 Aalborg. (08) 12 73 63.

DACHAU-KLUBBEN

Fmd.: Poul Nielsen, Bjernedevej 40 A, 2700 Brønshøj. (01) 74 26 35.

Kass.: Ernst Nielsen, Firkovvej 42, 2800 Lyngby. Giro 6 45 87 18. (02) 87 09 58.

Socialsekretær: Otto Laugesen, Snerlevej 27, 7900 Nykøbing Mors. (07) 72 02 27.

LANDSFORENINGEN ERHVERVSHÆMMEDE FRA FRIHEDSKAMPEN

Fmd.: Oskar Verner, Murergade 10, 2200 Kbh. N (01) 35 50 12.

Kass.: Anna Strunge, Musvågevej 20, 8210 Århus V. (06) 16 98 12.

Omegnsafdelingen:

Fmd.: Johan Kanding, Smedetoften 16, 2400 København NV. (01) 19 24 24.

Socialsekretær: Kaj Wadsbach Petersen, Lundbjerggårdsvej 228, 2740 Skovlund. (02) 94 44 92.

Kontor: Kongevejen 252, 2. sal, 2830 Vi-
rum. (02) 85 58 98. Giro 881 17 88.

Åbent tirsdag, onsdag og torsdag kl. 10-14. Sociale sager kun tirsdag og torsdag.

Esbjerg afd. Fmd.: Viggo Hansen, Palnato-
kes Alle 19, 6700 Esbjerg. (05) 14 27 58.
Kontor: Centret, Skolegade 54, 6700 Es-
bjerg. Åbent hver onsdag kl. 14-17.

Fredericia afd. Fmd.: Jens Jac. Jensen,
Fårbækvejen 2, 7000 Fredericia. (05)
95 79 88. Kontor: Kongensgade 31 A, tlf.
93 29 73, åbent tirsdag kl. 14-16.
Socialsekretær: Kai Ibsen, Skovparken 38
B, 6000 Kolding. (05) 52 82 43.

Odense afd.: Kontor: Giersingvænget 24,
5220 Odense SØ, tlf. (09) 15 45 87.
Åbent hver onsdag kl. 10-12.
Fmd.: Richard Andersen, Giersingvænget
24, 5220 Odense SØ. (09) 15 98 27.
Socialsekretær: Kristian Hansen, Grønne-
vangen 17, 5210 Odense NV, tlf. (09)
16 31 93.

Sydfyns afd.: Louis Artéll, Brændeskov-
vænget 7 B, postbox 251, 5700 Svend-
borg.
Aksel Jørgensen, Varnæsvej 33, 5700
Svendborg. (09) 54 12 29.

Sjællands afd.: Ove Laursen, Moseskræn-
ten 3, Ganløse Bund, 2760 Måløv. (02)
18 30 46.

Aalborg afd.: A.J. Jørgensen (Åbo), Lem-
vigvej 67, 9220 Aalborg Ø. (08)
15 70 82. Centrets adresse: Østerbro 38,
9000 Aalborg (08) 12 16 19. Åbent tir-
sdage 10-12, torsdage 10-12 og 14-17.

Århus afd.: Alfr. Bertelsen, Louis Hamme-
richs Vej 11,2, 8200 Århus N. (06)
16 63 18.
Centrets adresse: Skovvangsvej 220,
8200 Århus N. (06) 16 63 18. Åbent
mandag- fredag kl. 9-12 (sociale sager).
Kammeratligt samvær tirsdag og torsdag
kl. 14-17.

LANDSFORENINGEN GESTAPOFANGERNE

Fmd.: Gartner Christen Karstensen, Stadi-
onvej 20, Øsby, 6100 Haderslev. (04)
58 41 65.

Kass.: Else Bentzen, Nørre Boulevard 62,
8900 Randers, tlf. (06) 42 67 22.

Randers afd.: Fmd.: Erik Andersen, Fjord-
bakken 32, Mellerup, 8900 Randers. (06)
44 13 19.

Kass.: Karin Larsen, Sjællandsgade 11,
8900 Randers. (06) 42 58 60.

Sjællandsafd.: Fmd.: Jens Thomsen,
Skottegården 15, 2770 Kastrup.
(01) 50 48 61 og (01) 50 09 70.

Kass.: Erik Gajhede, Vejlands Alle 95,
2300 København S, tlf. (01) 58 16 55.
Giro 1 70 30 72.

Århus afd.: Fmd.: Edith Johansen, Hou-
gårdsvej 58, II, 8220 Brabrand. (06)
26 15 19.

Kass.: Elisabeth Thorsen, Irisvej 2, 8400
Ebeltoft. (06) 34 17 82.

FORENINGEN AF GESTAPOFANGER FRA BESÆTTELSEN:

Fmd.: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128,
3500 Lille Værløse. (02) 48 56 74.
Kass.: Henning Skøtt Sørensen, Kastrup-
vej 78, 1.tv., 2300 Kbh. S., tlf. (01)
58 31 02.

HANNOVER-STÖCKEN

Fmd.: Peter Møller Madsen, Sjælør Boule-
vard 12, 2.tv. 2450 Kbh. SV. (01)
16 60 98.
Kass.: Gunnar Transel, Vestergade 29,
7100 Vejle.

HORSERØD

Fmd.: Heinrich Davidsen, Kastrupvej 90,
2300 København S. (01) 55 34 99.

NEUENGAMME-FORENINGEN

Fmd.: Jørgen Lind, Stavnsholtvej 38,
3520 Farum. (02) 95 11 15.
Kass.: Ib Lærche, Immerkær 25, 2.tv.,
2650 Hvidovre. (01) 75 58 03.

RAVENSBRÜCK-GRUPPEN

Astrid Blumensaadt, Carlsgade 5, 5000
Odense C.

SACHSENHAUSEN-FORENINGEN

Fmd.: Oskar Verner, Murergade 10, 2200
København N. (01) 35 50 12.
Kass.: Emmy Eskildsen, Nansensgade 22,
5000 Odense C. (09) 11 92 52.
Odense: Evald Lægteskov, Åsumvej 128,
5240 Odense NØ. (09) 10 24 15.

STUTTHOF-FORENINGEN

Fmd.: Helge Kierulff, Kidhøj 10, 2880
Bagsværd. (02) 98 11 77.
Kass.: Ingeman Berthelsen, Landlystvej
72, 2650 Hvidovre (01) 75 97 13.

THERESIENSTADT-FORENINGEN

Fmd.: Birgit Fischermann, Toftekærsvvej
28 C, 2820 Gentofte. (01) 65 82 12.
Kass.: Herman Erbstein, Gerlevvej 15,
2700 Brønshøj. (01) 28 27 15.

FERIEMULIGHEDER:

Anholt: Ejers af De Erhvervshæmmede. 12
senge. Adresse: 4. Maj-huset, 8592 An-
holt by. Henvendelse til: Alfred Bertelsen,
Louis Hammerichsvej 11, 2., 8200 Århus
N. (06) 16 63 18.

Kegnæs: Ejers af Kammeraternes Hjelpe-
fond. Se øverst bladets side 2.

»Nors Hovedgård.« Selvejende institution.
12 senge. Adresse: Hindingvej 38, Nors,
7700 Thisted. Henvendelse: Alex Binne-
balle, (07) 98 11 95.

Smidstruphytten: Ejers af Foreningen af
Gestapofanger fra Besættelsen. 4 senge.
Henvendelse til: Solveig Skjøtt, Dalsø Park
128, 3500 Lille Værløse (02) 48 56 74.